

ΤΟΣ Β' ΤΕΥΧΟΣ 5ον

ΤΟΣ ΒΟΥΛΗΣ 30

ΑΘΗΝΑΙ. — ΜΑ 10Σ 1924

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ : ΟΔΟΣ ΠΑΛΤΕΣΙΟΥ 3

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ Ε** Τ**

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΑΛΑΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Γ. Η. ΚΑΛΕΡΓΗ & ΣΙΑΣ
1924

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
Τεκτονική διαπαιδαγώγησις — Α. Π. Ἀλεξανδροπούλου	213
Μυήσις—Ἀντωνίου Γ. Ἀδριανοπούλου	316
ἼΙ Τεκτονικὴ Τριλογία — Ἀθανασίου Γεωργίου	523
Οἱ Ἕλληνες Τέκτ. γεραίροντες τὴν μνήμην Γεωργίου Βύρωνος	528
Ὅμιλοι ἐξυμνοῦσαι τὰς μεγαλειώδεις ἐμπνεύσεις τοῦ Βόρωνος, ὡς ποιητοῦ, ὡς Φιλέλληνος, ὡς μύστου Τέκτονος Γεωργίου Σκαλιέρη	529
Νικολάου Καρβούνη	533
Χριστοφῶρου Τορναρίτου	539

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Παρακαλοῦνται οἱ φίλοι. Συνδρομηταὶ νὰ διορθώσωσι διὰ μελάνης παραμείναν εἰς πολλὰ τεύχη τυπογραφικὸν λάθος μετατρέποντες τὸ Ν εἰς Ρ τῆς λέξεως ΓΕΡΑΙΡΟΝΤΕΣ εἰς τὸν σχετικὸν τίτλον ἐν σελίδι 528.

ΠΑΛΗΡΩΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ 1924

Συνδρομηταὶ μῆπω καταβαλόντες τὴν συνδρομὴν τοῦ ἐνεστώτος ἔτους δύνανται ἤδη νὰ καταβάλωσι ταύτην ἐν Ἀθήναις μὲν ἐν τοῖς Γραφείοις τοῦ Ὑπ. Συμβ.· περὶ ὄραν 7—8 μ. μ. ἐν ταῖς λοιπαῖς δὲ πόλεσιν Ἑλλάδος καὶ Ἀλλοδαπῆς πρὸς τοὺς Γενικοὺς Ἀντιπροσώπους ἢ τοὺς Σεβ.· τῶν οἰκείων Στοῶν.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ

- Ἐν Θεσσαλονίκῃ—Ι. Κωνσταντινίδης—Τυπογραφία Παπανέστορος, ὁδὸς Τσιμισχῆ 11.
- Ἐν Ἰωαννίνοις—Γ. Ε. Ράδος ἐμπορευσιμηχανός
- Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ—Στοᾶ Μέγας Ἀλέξανδρος
- Ἐν Καῖρῳ—Γ. Καλογήρης Ταχ. Κιβ 567
- Ἐν Κύπρῳ—Χρ. Τορναρίτης ἰατρός Τ. Κ. 190 Λεμεσός.

Ὁ πρῶτος τόμος τοῦ «Πυθαγόρου» ἔτους 1923 διατίθεται διὰ τῶν ἀρμοδίων κατὰ τόπους Ἀντιπροσώπων.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ 32

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Α. Π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΙΣ

Ἀληθῆς τεκτονικὴ διαπαιδαγώγησις τῶν Ἑλλήνων Τεκτόνων ἐτέθη ὡς κύριος σκοπὸς τῆς νέας ἐκδόσεως τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἔσται ἀνεκδότως τὸ κύριον μέλημα τῶν καρτερικῶν συντακτῶν αὐτοῦ.

Κατὰ τίνα τρόπον δυνάμεθα νὰ ἐπιδιώξωμεν καὶ ἐπιτύχωμεν ὡς ἔνεστι πληρεστέραν τεκτονικὴν παιδαγωγίαν τῶν μελῶν τοῦ ἡμετέρου Τάγματος, κατὰ τίνα τρόπον δυνάμεθα ἕκαστος ἡμῶν νὰ ἀποκτήσωμεν ὡς ἔνεστι τελείαν τεκτονικὴν μόρφωσιν πνεύματος, αἰσθήματος καὶ ἥθους, προσεπάθησα ἀπὸ τοῦ πρώτου τεύχους νὰ ὑποδείξω διὰ τῶν διαφορῶν ἀρθριδίων, ἅτινα ἔγραψον καθ' ἕκαστον μῆνα, οὐχὶ σκοπῶν νὰ παράσχω συστηματικὴν διδασκαλίαν πρὸς τεκτονικὴν ἐκπαίδευσιν—ἔργον ὄπερ ἔγνων νὰ ἀναθέσω εἰς τὴν κυρίαν σύνταξιν τοῦ Περιόδικου—ἀλλ' ἀτλῶς ἐπιζητῶν νὰ προκαλέσω τὴν γενικὴν προσοχὴν εἰς τὴν πανταχόθεν ὁμολογουμένην ἀνεπάρκειαν τεκτονικῆς μορφώσεως καὶ νὰ ὑπεγείρω τὴν συναίσθησιν τῆς σχετικῆς ἐκάστου ἀτελείας καὶ τὴν εἰλικρινῆ ἔφεισιν πρὸς αὐτοβελτίωσιν καὶ τελειοποίησιν. (1)

1) Ὅρα σχετικὰ ἄρθρα εἰς τ. π. ἔ. 1923. Τεκτονικαὶ διδασκαλαὶ καὶ Σπουδαὶ σελ. 6—Laboemus ὁ. 43—Φιλοσοφῆσωμεν σ. 81—Διὰ τί ἐγενόμεθα Τέκτονες σ. 113, 145, 177—καὶ ἕτερα ἄρθρα σ. 257, 289, 321, 361, 393—Ὅρα ἐπίσης σύστημα γενικῶν ἀρχῶν τῆς Τεκτονικῆς φιλοσοφίας σ. 9, 37, 84, 116, 147, 184, 228, 259 κλ.

Ὅρα ἔτι, ἐκ παραλλήλου θαυμάσιον ἄρθρον, τοῦ διασήμου Ἄδ.·. Quarnier—La Tente ἐξελληνισθὲν ὑπὸ Μ. Πουρῆ σ. 197.

Μετὰ πάσης τεκτονικῆς παρησίας ἀνεγνωρισμένης μοι παρὰ πάντων καὶ ἐκ τεκτονικῆς ὑποχρέωσης ἐπιτεινομένης διὰ τῶν ἰδιαιτέρων εὐθυγῶν, ὧν μοιραίως ἀνεδέχθη τὰ βάρη, διεκήρυξα πάντοτε καὶ πολυτρόπως ἐπανέλαβον ἐν σχετικοῖς ἄρθροις, ὅτι διαπαιδαγωγίσις τεκτονικῆ, μελέτη τῆς τεκτονικῆς φιλοσοφίας, πρόσκτησις βαθμιαία τοῦ τεκτονικοῦ πνεύματος ἐνδείκνυται ὡς ἀπαραίτητος ὕψος πρὸς ἀριάν τεκτονικὴν κατάρτισιν, οὐ μόνον διὰ νεοφύτους καὶ ἀδαεῖς ἔτι Ἀδελφοὺς, ἀλλὰ καὶ δι' ἀρχαίους Τέκτονας, καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας, κἂν ἔστω σοφοὺς ἐπιστήμονας, κἂν ἔστω πολυλείρους πρεσβύτας, κἂν ἔστω βαθμούχους, ἀξιωθέντας ἀνωτάτων βαθμῶν, διὰ μεγάλας ἴσως κοινωνικὰς ἀρετὰς ἢ φιλανθρωπικὰς ἐνεργείας ἢ καὶ προσενεχθείσας εἰς τὸ Τάγμα ὑψηλείας, ἐὰν μὴ καὶ κατὰ πλάνην τῶν ἀσκησάντων κατὰ τὰ τεκτονικὰ θέσμια τὴν σχετικὴν ἐξουσίαν. Ἀλλὰ ἡ τεκτονικὴ διαπαιδαγωγίσις, ὅσονδήποτε καὶ ἂν ἀπεβαίη χρήσιμος ἐν παντὶ καιρῷ διὰ πάντα Τέκτονα, ἐν τούτοις δὲν ὑπόσχεται τελείαν καρποφόρησιν καὶ δὲν ἐγγυᾶται τὴν ἀτομικὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν συνολικὴν τοῦ Τάγματος πρόοδον, εἰ μὴ μόνον ἐπερχομένη εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης μῆσεως πρὸ τοῦ εἰσχωρήσασιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νεοφύτου παρανοήσεις ἢ ἀντιλήψεις ἐπιπόλαιοι καὶ ὡς ἀποτέλεσμα τούτων ἀδιαφορία καὶ ἐνίοτε ἀπογοήτευσις.

Τέκτονες ἐξοικειωθέντες εἰς ἐλαφρὰν πῶς ἀντίληψιν περὶ τοῦ τεκτονικοῦ θεσμοῦ, ὡς διεθνoῦς Συλλόγου ἀνακηρύσσοντος εὐγενεῖς τινος ἰδέας καὶ παρορμῶντος εἰς παντοίας κοινωνικὰς πράξεις, δὲν δύνανται εὐκόλως νὰ ἀποδεχῶσι βαθυτέρως ἀντιλήψεις περὶ τοῦ Τεκτονικοῦ θεσμοῦ, ὡς φιλοσοφικοῦ συστήματος, ἀποκαλύπτοντος βιολογικοὺς νόμους καὶ μεταφυσικὰς ἀληθείας καὶ διαγράφοντος βιονομικοὺς νόμους ἀσφαλίζοντας τὴν ἀτομικὴν εὐδαιμονίαν καὶ παρασκευάζοντας τὴν γενικὴν εὐημερίαν τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν. (1).

Διὰ τοῦτο, κατὰ σοφὴν διαρρύθμισιν τῆς τεκτονικῆς ἐν γένει ὀργανώσεως, ἡ τεκτονικὴ διαπαιδαγωγίσις βαίνει συνεχῆς καὶ προϊοῦσα διὰ τῶν ἀλληλοδιαδόχων εἰς τοὺς διαφόρους βαθμοὺς μῆσεων (2) καὶ τῶν συναφῶν διδασκαλιῶν τῆς μελέτης τῶν Τυλικῶν καὶ τῆς προϋποτιθεμένης περαιτέρω προφορικῆς ἀναπτύξεως ὑπὸ ἱκανῶν Διδασκάλων ἐν ἐκάστη Στοιχίῳ. (3).

1) Ὅρα σχετικὰ ἄρθρα εἰς σελίδας 326, 361 καὶ ἰδίως 184, 228, 259, 292, 326 τόμου π. ἔτους 1923.

2) βλέπε ἀμέσως ἐπόμενον ἄρθρον.

3) Τοιαύτη συστηματικὴ διδασκαλία δὲν πραγματοποιεῖται συνήθως ἐν ταῖς

Ἄλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην διαρρῦθμιν δὲν ἐκρίθη ἐπαρκῆς διὰ τοὺς γεοφύτους ἢ παθητικὴ ἀκρόασις διδασκαλιῶν, ἐπεζητήθη καὶ ἡ διέγερσις τῆς ἰδίας αὐτῶν πνευματικῆς αὐτενεργείας καὶ ἐπεβλήθη αὐτοῖς ὡς ὑποχρέωσις ἢ προφορικὴ ἐν τῇ Στοᾷ ἀνάπτυξις τῶν ἐκ τῆς μνήσεως ἐντυπώσεων πρὸ τῆς προαγωγῆς εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἐτ.: Ἀτυχῶς ἡ διάταξις αὕτη περιέπεσε σχεδὸν εἰς ἀχρηστίαν ἀλλ' ὀφείλω νὰ τονίσω τὸ εὐχάριστον γεγονός ὅτι ἤδη, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἐφαρμόζεται ὑπὸ πλείστων ἐν ἂν.: Ἀθηῶν Στοῶν καὶ ὅτι ηὔτύχησα νὰ ἀκροασθῶ θαιμασίας τοιούτας ἐκθέσεις μαθητῶν ἐν τῇ Στ.: «Φοῖνιξ».

Καὶ πέραν τούτου, ἕτερον μέτρον, ἐπίσης ἀξιόζηλον ἐφαρμόζει ἀπὸ τριετίας ἡ Στ.: «Περμηθεὺς» κρῖνεντα περὶ τῆς προαγωγῆς τῶν ἐτ.: εἰς διδ.: ἐφ' ὅσον οὔτοι ἀποδεικνύουσιν, ὅτι βαθέως κατενόησαν καὶ ἐνεκολπώθησαν τὰς ἀρχὰς καὶ ἰδέας τοῦ Τάγματος, εἴτε διὰ τῆς πρακτικῆς τῶν ἀρχῶν τούτων ἐφαρμογῆς ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ, εἴτε ἐκ τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς συζητήσεις, ἅμα δὲ διὰ προσκομιζόμενον τεμοχίον ἀρχιτεκτονικῆς ἐπὶ θέματος ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Σεβ.: Τοῦτο δὲ μάλιστα ἀξιῶ ἡ Στ.: αὕτη καὶ παρὰ τῶν Ἀδ.: Διδ.: τῶν αἰτούντων νὰ υἱοθετηθῶσι. Διότι εὐκόλως ἀποβλέπει ἡ Στοὰ εἰς τὴν ὁμοίμορφον κατὰ τὸ ἐφικτὸν τεκτονικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς ὄλομελείας.

Μετ' εὐχαριστήσεως δὲ παρατήρησα, ὅτι πολλὰ τῶν τοιούτων τεμαχίων δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι μόνον ὡς ἀξίεπαινα φροντιστηριακὰ δοκίμια φιλομαθῶν μυστῶν τῆς τεκτονικῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποβλητέα ὑπὸ κριτικὴν φιλοπονήματα βαθυτέρας ἐρημνείας τῶν τεκτονικῶν Τυπικῶν. Καὶ εἰς πίστιωσιν τούτῳ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τὸ κατωτέρω παρατιθέμενον ἄρθρον περὶ τῆς Τεκτονικῆς Τριλογίας. Εὐκτέον δὲ ἔσται ἵνα πᾶσαι αἱ Σ.: Στοαὶ σκεφθῶσι περὶ συντονωτέρας μερίμνης καὶ ἀναλόγων μέτρων ὑπὲρ τῆς τεκτονικῆς ἐν γένει διαπαιγώγησεως τῶν νεωτέρων ἰδίως μελῶν ἐκάστης Στοᾶς καὶ νεωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης καὶ γενικώτεροι τῆς φιλοσοφικῆς διανοήσεως παρ' ὧν καὶ προσδοκῶ πεποιθότως, τὴν κραταίωσιν καὶ καρποφόρον ἐν μέλλοντι λειτουργίαν τοῦ Τεκτονισμοῦ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας τεκτονικὰ Ἑλληνικὰ κέντρα. Εἰς περαιτέρω δὲ ἐπίρρωσιν τῆς φιλοτίμου ἐργασίας τῶν συμβολικῶν Στοῶν ἐπικα-

Σταῖς ἐλλείψει χρόνου ὡς ἐκτίθεται εἰς σ. 6. τ. 1923. Διὰ τοῦτο καταρτίζονται ἐνιαχοῦ ἢ εἰδικὰ φροντιστήρια, ὡς τὸ ἀναφερόμενον εἰς σ. 74.

Πρὸ τινων ἐτῶν ἐπήχθη καὶ ἐνταῦθα τοιοῦτο καὶ ἐδίδασκεν ἀκαταπονήτως ὁ περιπυστος ἀδ.: Νικήτας Δασκαλάκης.

λοῦμαι τὴν ἀκάματον προσπάθειαν τῶν Στοῶν Τελειοποιήσεως, ἵνα ἀποβῶσι φροντιστήρια συμπληρωματικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ συμβολικοῦ τεκτονισμοῦ. Πρὸς τοῦτο ἐπιβάλλεται, ὡς ἀνάγκη ἐπιτακτικῆ, ἡ ἴδρυσις Στοῶν τελειοποιήσεως εἰς τὰ μᾶλλον πολυπληθῆ τεκτονικὰ κέντρα καὶ ἐν ἄν.'. Ἀθηνῶν ἡ τακτικὴ λειτουργία τριῶν τοῦλάχιστον τοιούτων φιλοσοφικῶν ἐργαστηρίων, ἵνα θεραπευθῶσι καὶ ἱκανοποιηθῶσι ποικίλαι εἰγενεῖς τάσεις καὶ ἠθικαὶ ἀνάγκαι τοῦ φιλοσοφικοῦ Τεκτονισμοῦ.

Ἀλέξανδρος Π. Ἀλεξανδρόπουλος 33.·

ΑΙ ΜΥΗΣΕΙΣ

Αἱ μυήσεις ἀποτελοῦν τὸ σπουδαιότερον ἀντικείμενον τῆς λειτουργίας τῶν Στοῶν. Κατὰ τὸ Σύνταγμα τῆς Μεγ.· Ἀνατ.· τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1908 οἱ Ἐλευθεροτέκτονες ὑποδηλοῦσι τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ Τάγματος διὰ συμβόλων καὶ μεταφορικῶν παραστάσεων, ὧν ἡ φιλοσοφικὴ ἐρμηνεῖα ἀποκαλύπτεται αὐτοῖς διαδοχικῶς διὰ τῆς μυήσεως εἰς τοὺς τρεῖς συμβολικοὺς βαθμοὺς. Αἱ ἐργασίαι αὐτῶν διέπονται καθ' ὅρισμένους τύπους ἐπὶ τῇ βίᾳ τῶν φιλοσοφικῶν τούτων ἐννοιῶν τῶν συμβόλων.

Αἱ μυήσεις λοιπὸν ἀποτελοῦν «μεταφορικὰς παραστάσεις», δι' ὧν ἀποκαλύπτονται διαδοχικῶς αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τοῦ τάγματος, φιλοσοφικαὶ καὶ ἠθικοκοινωνικαί, ἐν σχέσει πρὸς τὸν συμβολικὸν ἢ κυανοῦν τεκτονισμόν, εἰς τοὺς τρεῖς συμβολικοὺς βαθμοὺς. Διὰ τὸ Σκωτικὸν ἐν γένει τεκτονικὸν σύστημα ἡ βαθμιαία καὶ διαδοχικὴ ἀποκάλυψις τῶν «θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ τάγματος» γίνεται εἰς τριάκοντα τρεῖς ἀλλεπαλλήλους βαθμοὺς, περὶ τῶν ὁποίων θὰ κάμωμεν λόγον ἄλλοτε, περιοριζόμενοι σήμερον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν μυήσεων τῶν συμβολικῶν μόνον βαθμῶν.

Τὸ πρῶτον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔχομεν νὰ ἐξετάσωμεν, προκειμένου περὶ τῶν τεκτονικῶν μυήσεων, εἶναι ἡ εὐλόγος ἀπορία ἢ γεννωμένη εἰς τὸ πνεῦμα πολλῶν· διατί ἄρα γε ἡ ἀποκάλυψις τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ τεκτονισμοῦ νὰ γίνεται διὰ «μεταφορικῶν παραστάσεων», δηλαδὴ διὰ συμβόλων καὶ ἀλληγοριῶν; Εἶναι ἄρα γε τοῦτο ἀναγκαῖον, ἢ ἢ ἀποκάλυψις αὕτη ἠδύνατο νὰ γίνεται ἀπλούστατα διὰ μιᾶς λεπτομε-

ροῦς ἀνακοινώσεως προφορικῶς ἢ καὶ γραπτῶς ἀκόμη ; Ἡ προσηρημένη εἰς τὰ τυπικὰ διδασκαλία τοῦ πρώτου βαθμοῦ δίδει τὴν ἐξήγησιν, ὅτι ἢ δι' ἀλληγοριῶν καὶ μυστηρίων διδασκαλία τῆς ἠθικῆς εἶναι ἢ καταλληλοτέρα πρὸς διδασκαλίαν αὐτῆς μέθοδος. Δηλαδή παρέχει τὴν ἐξήγησιν, ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ *μέθοδον*, διὰ τῆς ὁποίας ὁ τεκτονισμὸς διεικονίζει καὶ ἀποκαλύπτει τὰς ἀρχάς του κατὰ τὸν καταλληλότερον τρόπον.

Δὲν θὰ ἐπεκταθῶμεν ἐνταῦθα εἰς τὴν *βαθειᾶν ἐξέτασιν* τῶν λόγων, δι' οὗς ἐν τοῖς μυστηρίοις γενικῶς χρησιμοποιοῦνται τὰ σύμβολα καὶ αἱ ἀλληγορίαι. Εἴμεθα ὅμως ὑποχρεωμένοι ν' ἀναφέρωμεν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τὰ δικαιολογηθῆ ἢ χρησιμοποιήσῃ τῶν συμβολικῶν παραστάσεων καὶ ἀλληγοριῶν κατὰ τὰς τεκτονικὰς μυσήσεις.

Ὁ πρῶτος λόγος, τὸν ὁποῖον ἀναφέρουν οἱ συγγραφεῖς τέκτονες, εἶναι *ψυχολογικός*. Ὁ τεκτονισμὸς, λέγουν, μεταχειρίζεται τὰς ἀλληγορικὰς παραστάσεις κατὰ τὴν εἰσδοχὴν τῶν μελῶν του διὰ τὰ ἐπιδράσῃ ζωηρότερον ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν. Αἱ ἔντοναι συμβολικαὶ παραστάσεις διεγείρουν τὴν φαντασίαν τῶν μνουμένων καὶ προκαλοῦν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν τόσον ζωηρὰς ἐντυπώσεις, ὥστε αὗται παραμένουν ἀνεξίτηλοι καθ' ὅλον τὸν μετέπειτα βίον των.

Ἐτερος λόγος κατὰ τοὺς συγγραφεῖς εἶναι ὁ *ἱστορικός*. Ἀνέκαθεν, λέγουν, εἰς τὰ ἀρχαῖα μυστήρια καὶ ἰδιαίτερος τὰ ἑλληνικὰ ἐχρησιμοποιήθησαν αἱ συμβολικαὶ τελεταί, αἵτινες καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι ἐν χρήσει εἰς ὅλας τὰς συγχρόνους θρησκείας. Ὁ τεκτονισμὸς λοιπὸν λέγουν, ὅστις προὔληξεν ὅλων τῶν μορφῶν τούτων τῆς λατρείας, διατηρεῖ εἰσέτι τοὺς ἀρχηγόνους ἐμβληματικούς τύπους, οἵτινες εἶναι συμφυεῖς ὄχι μόνον πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν του παράστασιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὴν αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴν του οὐσίαν καὶ σύστασιν. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ δεχόμενοι τὴν διαμόρφωσιν τοῦ συγχρόνου θεωρητικοῦ τεκτονισμοῦ ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῶν ἐπαγγελματικῶν ἀδελφοτήτων τῶν κτιστῶν τοῦ μεσαίωγου δέχονται συνάμα, ὅτι καὶ εἰς τὰς ἀδελφότητας ταύτας ἢ παραδοχὴ τῶν νέων μελῶν ἐσυνδυάζετο πρὸς τὴν χρῆσιν ἐθιμῶν τινῶν πολλὴν σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὰς μετέπειτα τεκτονικὰς μυσήσεις· καὶ διὰ τοῦτο, κατ' αὐτούς, τὰ τεκτονικὰ σύμβολα ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἐργαλείων τῶν κτιστῶν, ἅτινα καὶ οὗτοι ἐχρησιμοποιοῦν κατὰ τὰς συγκεντρώσεις των.

Ἄλλως τε, λέγουν, οἱ συμβολισμοὶ εἶναι συμφυεῖς πρὸς τὴν ψυχὸν σύνθεσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τοῦτο σπουδαῖον μέρος κατέχουν καὶ ἐν τῇ συγχρόνῳ ἀκόμη ζωῇ, τῇ τε δημοσίᾳ καὶ ἰδιωτικῇ. Ὁ ἀσπασμὸς

τῆς χειρὸς εἰς ἔνδειξιν σεβασμοῦ, ἢ ἀνταλλαγή δακτυλίων πρὸς βεβαίωσιν ἀμοιβαίας ὑποσχέσεως γάμου καὶ τόσοι ἄλλοι ἐμβληματικοὶ τύποι ἀποτελοῦν μίαν χρησιμοποίησιν τῶν συμβολισμῶν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν καθ' ἡμέραν ἀκόμη βίον· καὶ φαίνεται, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐκλείψουν.

Ἡμεῖς χωρὶς νὰ ἀποκλείωμεν τοὺς αἰτιολογητικοὺς τούτους λόγους τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἀλληγορικῶν παραστάσεων κατὰ τὰς τεκτονικὰς μυσθεῖς, ἔχομεν τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἕτερος λόγος σπουδαιότερος καὶ βαθύτερος τούτων.

Ἔχομεν τὴν ἀντίληψιν, ὅτι αἱ τεκτονικαὶ μυσθεῖς, καθὼς καὶ ὅλαι αἱ τελεταὶ τῶν μυστηρίων καὶ τῶν θετικῶν θρησκευτῶν περικαλύπτουν ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ συμβολισμοῦ καὶ τῆς ἀλληγορίας σπουδαιοτάτας ἀληθείας, τὰς ὁποίας κατεῖχον τὰ μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ πνεύματα, ἅτινα συνέστησαν τὰ συστήματα ταῦτα. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶχον φθάσει εἰς ἀνεπτυγμένον τινὰ βαθμὸν διορατικότητος, ὥστε κατάρθωσαν νὰ διεισδύσουν εἰς γνώσεις ἀφορώσας ἀγνώστους φυσικοὺς νόμους, τὸ σημεῖον, πρὸς τὸ ὁποῖον διευθύνονται αἱ λειτουργίαι τῆς φύσεως καὶ τὸν προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκ κινήκοντος πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην οἱ ὑπερφυεῖς οὗτοι ἄνδρες νὰ μεταδώσῃ τὰς ἀληθείας ταύτας πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἦσαν ἄξιοι καὶ ἠδύνατο νὰ δεχθῶσι ταύτας· καὶ πρὸς τοῦτο ἵδρυσαν τὰ μυστήρια, εἰς τὸν διοργανισμὸν τῶν ὁποίων μετεχειρίσθησαν ἐμβληματικῶς τύπους καὶ ἀλληγορίας πρὸς παράστασιν αὐτῶν. Ἡ χρῆσις τῶν τύπων τούτων ὑπηγορεύθη ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι διὰ νὰ γνωρίσῃ ὁ ἄνθρωπος τὰς ἀληθείας ταύτας, πρέπει νὰ ἔχῃ ὀρισμένην ἠθικὴν προπαρασκευὴν καὶ ψυχικὴν διάθεσιν, τὰς ὁποίας ἂν δὲν ἔχῃ, οὐδαμῶς δύναται νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας θ' ἀποκτήσῃ, τοῦναντίον μάλιστα δύναται καὶ νὰ ζημιωθῇ. Ἡ μέθοδος λοιπὸν τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἀληθειῶν, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ἡ διδασκαλία τοῦ α'. βαθμοῦ, κατ' αὐτὴν καταλληλοτέρα πασῶν, ἔγκειται εἰς τὴν δι' ἀλληγορίων καὶ μυστηρίων παράστασιν αὐτῶν. Ἐκαστος δὲ Τέκτων ὀφείλει μόνος του ὑπὸ τὴν ὄψιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ σκέψεως καὶ ψυχικῆς ἐμπνεύσεως νὰ σχίσῃ τὸν πέπλον τῶν ἀλληγορικῶν παραστάσεων, τὸν περικαλύπτοντα τὴν εἰς τὰ σύμβολα καὶ τὰς ἀλληγορίας κρυπτομένην ἀλήθειαν, ἵνα ἀντικρύσῃ ταύτην.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ἔννοια τῶν συμβόλων τῶν μυστηρίων εἶναι πολλαπλῆ, δύναται δὲ νὰ δοθῶσι πολλὰ ἑρμηνεῖαι εἰς ταῦτα, ἀναλόγως τοῦ ἐπιπέδου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξετάζονται. Τούτου ἕνεκα εἰς ὅλα τὰ τεκτονικὰ σύμβολα καὶ τὰς ἀλληγορίας τῶν μυσθεῶν δύναται νὰ

δοθῆ ἔρμηνεία καὶ ἰδίως ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως καὶ τοιαῦται ἔρμηνεῖαι τῶν ἀλληγορικῶν δίδονται καὶ εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ τυπικὰ τῶν μυσήσεων ὑπὸ δεξιῶν δ' ἔρμηνευτῶν δύνανται νὰ δοθῶσι καὶ ἕτεραι ἔρμηνεῖαι καὶ πρέπει νὰ δίδονται τοιαῦται ἐν ταῖς Στοαῖς. Πάντες ὅμως οἱ ἐμβληματικοὶ οὗτοι τύποι περικλείουσι καὶ ἀληθείας ἀναφερομένας εἰς τὰς γενικωτέρας βλέψεις καὶ τοὺς βαθυτέρους σκοποὺς τῶν μυστηρίων καὶ ἀφήνουσιν εὐρὺ στάδιον εἰς τὴν κατ' ἰδίαν σκέψιν καὶ τὴν κατεύθυνσιν τῶν ἀντιλήψεων ἐκάστου Τέκτονος.

Πάντως εἴτε τὴν ψυχολογικὴν, εἴτε τὴν καθαρῶς **μυσταγωγικὴν** ταύτην ἐκδοχὴν τῆς ἀνάγκης πρὸς ἀλληγορικὴν καὶ συμβολικὴν παράστασιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ τάγματος καὶ ἂν λάβῃ τις, δὲν δύναται ἢ νὰ δεχθῆ, ὅτι οἱ ἀλληγορικοὶ τύποι τῶν τεκτονικῶν μυσήσεων πληροῦσι σπουδαιότατον σκοπὸν καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν δύνανται νὰ παραλείπωνται ἢ περικόπωνται κατὰ τὴν τελετὴν τῆς εἰσοδοχῆς, πολλῶ δὲ μᾶλλον δὲν δύνανται νὰ καταργηθῶσιν.

Οἱ ἰσχυρίζομενοι, ὅτι αἱ λεπτομέρειαι τῆς τελετῆς τῶν μυσήσεων εἶναι παιδαριώδεις καὶ ἀναχρονιστικαί, μὴ δυνάμεναι νὰ ἐμποιῶσι πλέον ἐντύπωσιν εἰμῆ εἰς ἀσθενῆ μόνον πνεύματα καὶ ἐπομένως ἀνάξιαι σοβαρῶν καὶ ἀνεπτυγμένων συγχρόνων ἀνθρώπων, ἐπαναλαμβάνομεν καὶ πάλιν ἐνταῦθα, προσέρχονται ἀπὸ ἄγνοιαν τοῦ τεκτονικοῦ πνεύματος. Ὁ ἐκδηλούμενος ὑπὸ τινῶν σύγχρονος θετικισμοῦ, ἐὰν ἐσκεπταθῆ εἰς ὅλα τὰ πνεύματα, θ' ἀποξηράνῃ ἀσφαλῶς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ τὴν καταστήσῃ ἀνίκανον πρὸς πᾶν εὐγενὲς αἴσθημα καὶ θὰ φονεύσῃ ἀσφαλῶς καὶ αὐτὴν τὴν ἀνθρωπίνην διανόησιν, ἥτις δὲν θὰ δύναται πλέον νὰ μετεωρισθῆ πρὸς σφαιρὰς ἀνωτέρας φιλοσοφικῆς σκέψεως.

* *

Εἶναι ἀρὰ γε ἀνάγκη νὰ ὑπάρχουν ἄλλεπάλληλοι βαθμοὶ διαδοχικῆς μυσήσεως, ἢ μήπως ἀρκεῖ μία καὶ μόνη τοιαύτη πρὸς ἀποκάλυψιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Τάγματος; Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου φαίνεται, ὅτι δὲν ὑπάρχει σφῆς ἀντίληψις εἰς πολλοὺς ἀδελφοὺς καὶ μάλιστα εἰς προϋσταμένους ἐργοστασίων· καὶ διὰ τοῦτο μέχρι πρό τινος εἰς πολλὰς Στοὰς παρελείπετο ἢ εἰς β.΄ καὶ γ.΄ βαθμὸν μύησις τῶν ἀδελφῶν, περιοριζομένης τῆς τελετῆς τῆς ἀξίσεως μισθοδοσίας αὐτῶν εἰς εἰς ἀπλὴν δόσιν τοῦ ὄρκου τῶν βαθμῶν τούτων. Ἐπιβάλλεται ὅθεν νὰ ἐρμηνευθῆ ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως πλειοτέρων διαδοχικῶν μυσήσεων,

ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν ἐπιτυγχάνεται ὁ σκοπὸς τοῦ τάγματος, οὐδὲ δικαιολογεῖται ἢ ὑπερξίς πολλῶν βαθμῶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ του.

Ἐπικρατεῖ περὶ τούτου ἡ ἰδέα, ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν καὶ εἰς τὸν πλεόν νοήμονα τέκτονα, οὕτινος τὸ πνεῦμα θὰ εἶχε τὴν μᾶλλον εὐρεῖαν ἀντίληψιν, νὰ συλλάβῃ ἐν γῶν δια μιᾶς τὰ τόσον πλούσια σύμβολα τῶν τριῶν συμβολικῶν βαθμῶν. Ὑπάρχουν εἰς τὰ τυπικὰ τῶν μυσήσεων τόσαι ἰδέαι κεκρυμμένα, αἵτινες ἀπαιτοῦσι πολλὴν σκέψιν, ὥστε ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ παρεμβάλληται μεταξὺ τῆς ἀποκαλύψεως μέρους αὐτῶν καὶ τῆς ἀποκαλύψεως καὶ ἄλλων μυστηρίων ὁ ἀναγκαῖος χρόνος, ἵνα ἡ κατανόησις αὐτῶν εἶναι δυνατὴ καὶ ἐνεργῆται μεθοδικῶς.

Ἄλλως τε ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη, ὅτι οἱ τρεῖς βαθμοὶ τῆς συμβολικῆς μυσήσεως δὲν διωργανώθησαν διὰ μιᾶς ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ τεκτονισμοῦ, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον, ἐμφανισθείσης ἐν τῇ πρακτικῇ ἐφαρμογῇ τῆς ἀνάγκης τῆς ὀργανώσεως αὐτῶν, ὡς οὗτοι περιήλθον μέχρις ἡμῶν. Ὁ τέκτων ἱστορικὸς F. Gould (1) μάλιστα ρητῶς ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος αἱ Ἀγγλικαὶ Στοαὶ δὲν εἶχον ἐν χρήσει εἰμὴ δύο μόνον βαθμοὺς μυσήσεως.

Τῷ 1723 ἡ Μεγάλῃ Στοὰ τῆς Ἀγγλίας, (2) μήτηρ τοῦ συγγόνου τεκτονισμοῦ, δὲν ἐγνώριζεν ἢ μόνον δύο τελετὰς εἰσοδοχῆς. Ἡ πρώτη εἶχεν ὡς σκοπὸν νὰ δημιουργήσῃ τέκτονας καὶ διηροεῖτο εἰς δύο διακεκριμένα τμήματα, τὸ ἐν, καθ' ὃ δὲ δόκιμος ἐμνεῖτο διὰ τῆς ἀκοῆς, καθόσον εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς δεδεμένους· καὶ τὸ ἕτερον, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ διδασκαλία συνεπληροῦτο διὰ τῆς ὀράσεως. Κατ' ἀκολουθίαν ἡ πρώτη αὕτη τελετὴ κατέστη διπλῆ καὶ ἐξ αὐτῆς ἀπέρρευσαν τὰ τυπικὰ τῆς μυσήσεως εἰς τοὺς βαθμοὺς τοῦ Μαθητοῦ καὶ τοῦ Ἐταίρου, αἵτινα δὲν ἀνεπτύχθησαν πλήρως, εἰμὴ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος. Πάντως διετηρήθη ἡ ἀνάμνησις μιᾶς ἄλλης τελετῆς, ἣτις ἦτο προωρισμένη οὐχὶ πλεόν νὰ δημιουργήσῃ τέκτονας, ἀλλὰ νὰ ἀποκαλύψῃ εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τῶν τεκτόνων τὰ βαθύτερα μυστήρια τῆς Ἐλευθοροτεκτονικῆς. Πρόκειται περὶ τοῦ συνόλου ἐκείνου τῶν παραδόσεων, τὰς ὁποίας διετήρησε μέχρις ἡμῶν ὁ βαθμὸς τοῦ Διδασκάλου, μυστικὰ ἐλάχιστα διαδεδομένα ἀρχομένου τοῦ 18ου αἰῶνος, καὶ μάλιστα κατὰ τοσοῦτον, ὥστε ἦτο τότε δύσκολον νὰ συγκεντρωθῇ ἐπαρκὴς ἀριθμὸς μεμνημένων, διὰ ν' ἀπονεύμῃ ἐπαξίως πρὸς ἀτλοῦς τέκτονας, ὅ,τι ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἀνώτερος βαθμὸς τῆς μυσήσεως. Λόγῳ τῶν δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας ὡς

1) R. F. Guld. The History of Freemasonry. London 1884—1887

2) Deux siècles de Franc-maçonnerie. 1917.

πρὸς τοῦτο συνήγτων αἱ τότε Στοαὶ τοῦ Λονδίνου, ἡ Μεγάλη Στοὰ τῆς Ἀγγλίας ἔγνω νὰ ἐπιφυλάξῃ εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τῆς μνήσεως εἰς τὸν ἀνώτερον τοῦτον βαθμὸν. Περὶ τούτου περιελήφθη καὶ εἰδικὴ διάταξις εἰς τὸ ἄρθρον 13 τοῦ Συντάγματος τοῦ Ἄνδερσον τοῦ 1723. Μόλις τῷ 1730 διωργανώθησαν τρεῖς τελεταὶ μνήσεως καὶ συνεπῶς τρεῖς διάφοροι βαθμοί. Κατὰ τὴν ἔκδοσιν δὲ τοῦ νέου ἀγγλικοῦ τεκτονικοῦ Συντάγματος τῷ 1738 καθιερώθη ἐπισημῶς ὁ νέος τρόπος τῆς μνήσεως εἰς τρεῖς βαθμούς.

Τὸ βραχὺ τοῦτο ἱστορικὸν τῆς συστάσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν τριῶν ἀρχεγόνων βαθμῶν τῆς τεκτονικῆς μνήσεως ἀποδεικνύει καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς διαιρέσεως τῆς μνήσεως εἰς διαφόρους βαθμούς. Ἀποδεικνύει δὲ συνάμα καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μνηται κανονικῶς εἰς τοὺς βαθμοὺς τούτους πᾶς, ὅστις πρόκειται νὰ γίνῃ πραγματικῶς τέκτων, καθὼς προσέτι καὶ τὴν ἀνάγκην νὰ παραμένῃ ὁ τέκτων ἐν ἐκάστῳ βαθμῷ ἐπαρκῶς, ὥστε νὰ δύναται νὰ διαθέτῃ τὸν ἀναγκαῖον χρόνον πρὸς συστηματικὴν μελέτην τοῦ περιεχομένου τῆς μνήσεως ἐκάστου βαθμοῦ.

Ἄληθῶς ἡ τεκτονικὴ μύησις σκοπὸν ἔχει νὰ φέρῃ τοὺς τέκτονας πρὸς ὀρίζοντας εὐρισκομένους πολὺ μακρὰν τοῦ ἐπιπέδου τῶν συνήθων σκέψεων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτῶν καταστάσεως. Πρὸς τοὺς ὀρίζοντας τούτους ὅμως δὲν δύναται τις νὰ μεταφερθῇ διὰ μιᾶς. Εἶναι ἀνάγκη διὰ νὰ διανύσῃ ὁ τέκτων ἀσφαλῶς τὸ μικρὸν τοῦτο διάστημα, νὰ διαιρεθῇ τοῦτο εἰς τμήματα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ διανύῃ βαθμιαίως, παραμένων εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν ἐνδιαμέσων σταθμῶν τόσον χρόνον, ὅσος εἶναι ἐπαρκής, ἵνα συνειθίξῃ ἢ ὄρασίς του πρὸς τὰ ἀντικείμενα καὶ τὴν ἔντασιν τοῦ φωτός, ἅτινα περιλαμβάνει ὁ ὀρίζων ἐκάστου τῶν ἐνδιαμέσων τούτων σταθμῶν. Ἐὰν μεταφερθῇ ὁ ἄνθρωπος διὰ μιᾶς εἰς τὸν ἀνώτατον ὀρίζοντα τῆς μνήσεως, καὶ ἂν ἀκόμη φέρῃ τὰς ἀναγκαίας πρὸς τοῦτο ψυχικὰς δυνάμεις, οὐδὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐννοήσῃ ἐκ τῶν ἐκεῖ ἀποκαλυπτομένων. Οὐδὲν θὰ ὤφελθη ἐκ τῆς μνήσεως, ὡς δὲν ὤφελθησαν κατὰ τὸ παρελθόν, ὅσοι εὐρέθησαν ἀπαράσκευοι αἰφνιδίως καὶ διὰ μιᾶς εἰς τὴν κορυφὴν τῆς τεκτονικῆς ἱεραρχίας,

* *

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων φρονοῦμεν, ὅτι σαφῶς καταδεικνύεται ἡ σοβαρὰ καὶ βαθεῖα σημασία, τὴν ὁποίαν περιέχουν αἱ τεκτονικαὶ μνήσεις. Αἱ μνήσεις καὶ αἱ λοιπαὶ τελεταὶ καὶ λειτουργίαι τῶν τεκτονικῶν μυστηρίων ἀποτελοῦν τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς ἐν ταῖς Στοαῖς μυστα-

γωγίας και διὰ τοῦτο πρέπει νὰ τελῶνται μετὰ πολλῆς σοβαρότητος, τάξεως και μεγαλοπρεπειίας. Ὁ Σεβάσμιος, οἱ Ἐπόπται, οἱ δοκιμασταὶ κατὰ τὰς μῆσεις δὲν ἐκτελοῦν ἀγχαρείαν τινά, μετὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ σπεύδουν νὰ τελειώσουν τὸ ταχύτερον. Τὰ μέλη τῆς Στοᾶς δὲν παρίστανται εἰς ἀνιαρὸν θέαμα, τὸ ὁποῖον πάση δυνάμει πρέπει ν' ἀποφεύγουν. Ὅλοι, και ἀξιωματικοὶ και μέλη τῆς Στοᾶς κατὰ τὰς τελετὰς τῶν μῆσεων ἐπέχουν θέσιν ἱεροφαντῶν τῶν μυστηρίων και πρέπει ἕκαστος νὰ μετέχη τούτων μετ' ὑπερηφάνειαν και νὰ ἐκτελή τὸ καθήκον του μετὰ τῆς μεγαλητέρας προσοχῆς και ἀκριβείας, ἔχων τὴν ἀντίληψιν, ὅτι συντελεῖ και διὰ τῆς ἀπλῆς παρουσίας του εἰς τὸ νὰ ἀτενίσῃ εἰς ἀδελφός του ἀνθρώπος τὸ φῶς τῆς ἀληθείας.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπολόγισῃ τις τὸ μέγεθος τῆς ψυχικῆς ἐπιδράσεως, ἣτις μεταδίδεται ἕκ μέρους τῆς παρισταμένης κατὰ τὴν μῆσιν ὀμηγύρεως πρὸς τὸν μουυμένον. Διὰ νὰ συντελήται ὅμως ἡ ἐπίδρασις αὕτη, πρέπει ὅλοι οἱ παριστάμενοι νὰ εἶναι σοβαροὶ και νὰ ἔχουν βαθεῖαν τὴν συναίσθησιν τοῦ τελουμένου. Τότε δημιουργεῖται μία πράγματι τεκτονικὴ ἀτμόσφαιρα, ἐν περιβάλλον ὄντως ἐπηρεάζον τὸν δόκιμον και ἐλκύνον αὐτὸν ὅπως ἀφομοιωθῆ. Ὅταν ὅμως οἱ παριστάμενοι κατὰ τὰς μῆσεις δὲν ἐννοοῦν τὴν σημασίαν τῶν τελουμένων, ὅταν ἐκλαμβάνουν τὴν μῆσιν ὡς μίαν ἀστείαν κωμωδίαν, προκαλοῦν ἀναλόγους ἐντυπώσεις και παρὰ τῷ μουυμένῳ και τότε ὁ σκοπὸς τῆς μυσταγωγίας ματαιοῦται. Καὶ εἶναι τότε προτιμότερον τοιαύτη μῆσις νὰ μὴ γίνεσται, ἢ μᾶλλον νὰ κλείῃ ἡ Στοά, ἢ ὁποῖα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν ἔχει συναίσθησιν τοῦ προσορισμοῦ τῆς.

Καμμία λεπτομέρεια τῆς μῆσεως δὲν πρέπει νὰ παραλείπηται. Πολὺ σοφῶς δὲ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ ἰσχύοντος τεκτονικοῦ Συντάγματος ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρεωτικὴν και ἀνελλιπῆ ἐφαρμογὴν τῶν δοκιμασιῶν εἰς πάντας τοὺς ἐν Στοᾷ μουυμένους, οἰαδήποτε και ἂν εἶναι ἡ ἡλικία και ἡ κοινωνικὴ αὐτῶν θέσις. Ἐπίσης κανεὶς δὲν πρέπει νὰ προάγῃται ἀπὸ βαθμοῦ εἰς βαθμόν, ἂν μὴ μνηται κανονικῶς εἰς τὰ μυστήρια τοῦ βαθμοῦ τούτου και δὲν ἀποδεικνύει ἐμπράκτως, ὅτι κατενόησε πλήρως τὴν ἐννοίαν τῶν μυστικῶν τοῦ προηγουμένου βαθμοῦ και ὅτι ἐπομένως κατέχει τὰς ἀπαιτουμένας πνευματικὰς δυνάμεις, ἵνα τύχη ἀνωτέρας μῆσεως.

Ὅλα τὰ τεκτονικὰ τυπικά, ἰδίως ὅμως τὰ τῶν β' και γ'. συμβολικῶν βαθμῶν περιέχουν τόσας πολλὰς και συμπετυκνωμένας φιλοσοφικὰς ἐννοίας και κατὰ τοσοῦτόν θανμάσιον σύστημα συνηρημολογημένας και διατετυπωμένας, ὥστε ὄντως εἶναι ἀδίκημα προσγινόμενον πρὸς

πάντα τέκτονα, ὅταν οὗτος δὲν ὑποβάλλεται εἰς τὰς διατυπώσεις τῆς εἰς τοὺς βαθμοὺς τούτους μνήσεως. Ἐπίσης ἀδικεῖ τὸν ἑαυτὸν του πᾶς τέκτων, ὅστις κατέχων τοὺς βαθμοὺς τούτους δὲν καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως εἰσδύσῃ εἰς τὴν βαθεῖαν ἔννοιαν τῶν λεπτομερειῶν τῆς εἰς τοὺς βαθμοὺς τούτους μνήσεως.

Οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι τὰ μυστήρια αἰείποτε διὰ τῶν ἱερῶν αὐτῶν τελετῶν ἀπειτέλεσαν τὸ μέσον τῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἀνυψώσεως τῶν ψυχῶν καὶ πάντοτε παρέσχον χρηστὰς ἐλπίδας πρὸς τὸν ἀνθρώπον διὰ τὸ ἀπώτερον αὐτοῦ πνευματικὸν μέλλον. Δικαίως δ' ὁ ἐμπνευσμένος ἐκ τῶν ἰδεῶν τῶν μυστηρίων ποιητῆς Πίνδαρος μακαρίζει τοὺς μνηθέντας ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις μυστηρίοις διὰ τῶν στίχων.

«Ὀλβιος, ὅστις ἰδὼν κεῖν' εἷς ὑπὸ χθόν',
οἶδε μὲν βίου τελευτάν,
οἶδε δὲ διόσδοτον ἀρχάν».

Ἄντ. Γ. Ἀδριανόπουλος 31.

Η ΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΡΙΛΟΓΙΑ

Τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως τὸν πραγματικὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον, ἐφ' οὗ ἐδράζεται περίβλεπτον τὸ Τέκτονικὸν Οἰκοδόμημα.

Καὶ ἐὰν ἀκόμη πάντα τὰ ὑπολειπόμενα αὐτοῦ ἄρθρα διεγράφοντο, ὁ ἡμέτερος θεσμὸς οὐδεμίαν θὰ ὑφίστατο μεταβολήν, ἐφόσον τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἄρθρον παρέμενεν ἀναλλοίωτον.

Διότι ὁμολογουμένως εἶνε ὑπέροχον ἐκ τῆς σαφηνείας του, τοῦ μεγέθους του καὶ τῆς ἀκριβείας του. Ἐξ αὐτοῦ τὸ πᾶν ἀπορρέει καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πᾶν ἐπανέρχεται.

Κατὰ τὸ Σύνταγμ ἡμῶν ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς ἔχει ὡς σύμβολον τὴν ρῆσιν «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΙΣΟΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ».

Περὶ τοῦ ὑπερόχου τούτου ἐμβλήματος, συνοψίζοντος ὅλας τὰς εὐγενεῖς ἀρχάς, αἵτινες ὠδήγησαν τὴν Ἀνθρωπότητα εἰς τὴν προοῦσαν ἐξέλιξιν, ἐτάχθη νὰ ὁμιλήσω. Ἡ τριλογία αὕτη ἀποτελεῖ, δι' ἡμᾶς κατ' ἐξοχήν, ἐν θέμα φιλοσοφικὸν μεγάλης σπουδαιότητος, καθόσον ἡ ἀντίληψις, ἣν ἔχομεν ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τούτων ἀπηχεῖ ἰσχυρῶς καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν αἰσθημάτων καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐπὶ τῆς κατευ-

θύνσεώς μας, ἵνα φέρωμεν εἰς αἴσιον πέρας τὸ τεκτονικόν μας ἔργον, τὸ ὅποιον εἶναι, ὡς γνωστόν, ἡ τελειοποίησις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος πνευματικῶς καὶ κοινωνικῶς, ἀνευ διακρίσεως φύλου, φυλῆς καὶ ἐθνικότητος κ.λ.π.

Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐμβλήματός μας προέχει ὁ καθορισμὸς τῆς ἐννοίας, ἣν ἀποδίδομεν εἰς τὴν λέξιν Ἑλευθερία.

Ἐν τῷ συμβόλῳ μας ἡ λέξις ἐλευθερία δὲν σημαίνει μόνον τὴν ἰδανικὴν ἐλευθερίαν τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἐνεργεῖν, ἀλλὰ ἐνέχει καὶ τὴν ἐννοίαν τῆς αὐτοκυριότητος, δηλὸν ὅτι διδάσκει τὴν ἀπομάκρυνσιν πάσης ξένης ἐπιδράσεως, ἐκτὸς ἐκείνης, ἣν τὸ ἄτομον ἐξασκεῖ ἐφ' ἑαυτοῦ. Ἑλευθερία σημαίνει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ τέκτων ὀφείλει νὰ μὴ δέχεται ἀλλοτρίαν ἐπίδρυσιν, μηδὲ νὰ ὑφίσταται ἄλλην ἐπιρροήν ἐκτὸς ἐκείνης, ἣν οὗτος ἐξασκεῖ ἐφ' ἑαυτοῦ. Ὁ τέκτων καὶ ἄνθρωπος ἐν γένει εἶναι καὶ ὀφείλει νὰ εἶναι κύριος ἑαυτοῦ.

Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην Ἑλευθερία εἶναι ἡ αὐτοκυριότης, ἡ βιολογικὴ ἀνεξαρτησία τοῦ ὀργανικοῦ ὄντος.

Ἑλευθερία πράγματι δὲν εἶναι εἰ μὴ ἡ τάσις ἡ ἐκδηλουμένη παρ' ἐκάστου ἀτόμου, ὅπως εἶναι αὐτόνομον καὶ ἀνεξάρτητον. Ἡ τάσις δ' αὕτη ἀπαντᾷ εἰς ὅλα τὰ ὀργανικὰ ὄντα. Ἐκαστον ἄτομον προσπαθεῖ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν, διότι χάρις εἰς αὐτὴν διατηρεῖ τοῦτο τὴν ζωὴν καὶ κρατῦνει τὴν ἰσχύον του. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην ἐλευθερίας, ὅπως ἔχει ἀνάγκην καὶ τροφῆς. Ἄνευ ἐλευθερίας φυτοζῶει καὶ ἡ φυτοζῶα αὕτη θὰ τὸν ὠδήγει ἀφεύκτως εἰς τὴν ἀτροφίαν, εἰς τὸν ἐκφυλισμὸν καὶ τέλος εἰς τὸν θάνατον.

Ὅθεν ἡ ἐλευθερία εἶναι ἀναγκαῖος βιολογικὸς συντελεστής, ἀπαραίτητος εἰς τὴν ζωὴν τῶν ὄντων. Εἶναι εἰς τῶν ὄρων, δι' ὧν ἐκδηλοῦται ὁ φυσικὸς ἐγωϊσμὸς εἰς πᾶν ὄν.

Πᾶν ὅ,τι ὑφίσταται, τείνει, ὡς γνωστόν, νὰ διατηρηθῇ, καὶ διὰ τὴν συντήρησιν αὐτοῦ τὸ ὄν καταβάλλει πᾶσαν ἐνέργειαν ὑπὸ διαφόρους μορφάς. Ἴδού διατὶ τὸν φυσικὸν ἐγωϊσμὸν, ὅστις ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν πασῶν τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἀτόμου πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ συντήρησιν ἑαυτοῦ, ὀφείλομεν νὰ μὴ κατακρίνωμεν, ἀλλὰ νὰ ζητῶμεν νὰ διαπλάττωμεν αὐτὸν κατὰ τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον τοῦ ἀτόμου. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς δὲν ἐτάχθη δι' ἑαυτὸν μόνον, τοῦναντίον προωρίσθη ἵνα ζῆσιν ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἐντεῦθεν ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀνταποκρινομένου εἰς τὴν ἀποστολήν του, ὅπως ἐπιδιώξῃ τὸν συνασπισμὸν, ἐξ' οὗ ἀπέρρευσε ἡ

ἀρχὴ τῆς ἀδελφότητος, μία ἐκ τῶν ἀρχῶν, ἐφ' ὧν οἱ τέκτο-
γεῖς ἔπηξαν τὴν πυραμίδα των.

Ἡ σχέσις αὕτη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ὁμοίον του ἀποτελεῖ ἀνα-
γκαῖον φυσικὸν νόμον, ἐν τῷ τηρεῖν δὲ τὸν νόμον τοῦτον καὶ ὑπ' αὐτὸν
καλῶς βιοῦν, ἐν τούτῳ ἔγκειται σὺν τοῖς ἄλλοις ὁ ἀληθὴς προορισμὸς
του ἐπὶ τῆς γῆς.

Αἱ δύο μεγάλαι δυνάμεις, αἵτινες βοηθοῦσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ
ἀτόμου καὶ τοῦ εἴδους εἶνε λοιπὸν ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἀδελφότης. Αἱ δυ-
νάμεις αὗται εἶνε τόσον ἀναγκαῖαι, τόσον ἀπαραίτητοι εἰς τὴν ἀνάπτυ-
ξιν τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ εἴδους, ὥστε ἀπέβησαν ἀσυναίσθητως ἀνάγκαι
ἐκάστου ὄντος, ἀνάγκαι τόσον ἐπιτακτικαὶ ὅσον ἡ ἀνάγκη τῆς τροφῆς.
διότι ἐπιδιώκων τὸν συνασπισμὸν ὁ ἄνθρωπος διέβλεπεν, ὅτι θὰ ἠδύνατο
εὐκολώτερον ν' ἀντιστῆ κατὰ τῶν φθοροποιῶν δυνάμεων τῆς φύσεως καὶ
εὐκολώτερον νὰ χρησιμοποίησῃ τὰς ἐπιδοθηθητικὰς αὐτῷ φυσικὰς δυ-
νάμεις.

Συνέπεια τοῦ συνασπισμοῦ καὶ τῆς ἐν κοινωνίᾳ διαβιώσεως τοῦ ἀν-
θρώπου ὑπήρξεν ἀναμφιδόλως ὁ περιορισμὸς τῆς ἀτομικῆς του ἐλευθε-
ρίας. Πράγματι, ἕκαστον ἄτομον εἶδε κατ' ἀνάγκη τὴν ἐλευθερίαν του
περιοριζομένην ὑπὸ τοῦ γείτονός του· ἀλλὰ συγχρόνως εἶδε τὴν ἐλευ-
θερίαν του νὰ ἐπαυξάνη, καθόσον ἡ διαβίωσις του μετὰ τῶν ἄλλων ἀν-
θρώπων τὸν καθίστα μᾶλλον ἀνεξάρτητον ἀπέναντι τῶν δυνάμεων τῆς
φύσεως. Τὴν ἀνεξαρτησίαν, τὴν ὅποίαν χάνει ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους, τὴν
κερδίζει ἐκ τοῦ ἄλλου καὶ μάλιστα εἰς μεγαλῆτερον βαθμὸν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ κοινωνικὴ ζωὴ, ἐν ᾗ ἐν μέρει προσαυξάνει τὴν ἐλευ-
θερίαν τοῦ ἀτόμου, ἐν μέρει τὴν περιορίζει, καθόσον ἐν τινι μέτρῳ ἐπι-
βοηθεῖ τὴν ἀνισότητά τῶν ἀτόμων, αἵτινα ἀπαρτίζουν τὴν κοινωνίαν.
Οὕτω τὸ γινωμικὸν ὅτι, ὅστις εἶναι πτωχὸς εἶναι δούλος, δυσκόλως δύ-
ταται τις νὰ το λησμονήσῃ. Ὅπου ὑπάρχουν πτωχοὶ ὑπάρχουν καὶ πλού-
σιοι καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπάρχει μία ἀνισότης μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς
κοινωνίας⁽¹⁾.

(1) Φθείρει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἄκρα πενία, ἐπεὶδὴ τὸν ἀναγκάζει
εἰς τὰς κακίας ἄλλ' ἢ φθορὰ ἢ γινομένη ἀπὸ τὸν πλοῦτον εἶναι τόσον χειρο-
τέρα, ὅσον ἔχει μέσα περισσότερα ὁ πλούσιος νὰ γίνεταί καὶ χωρὶς ἀνάγκης κα-
κὸς καὶ νὰ ἀναγκάζῃ ἄλλους νὰ γίνωνται τοιοῦτοι. Εἰς ἐκείνην τὴν πολιτείαν
εὐρίσκονται οἱ χρηστοὶ καὶ φιλοπάτριδες πολῖται, ὅπου οἱ πόροι τῆς ζωῆς εἶ-
ναι ἀναλόγως μερισμένοι εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς πολιτείας, οὐδὲ συσσωρεύουν ὀλί-
γοί τινες εἰς ἑαυτοῦς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἀφίνοντες εἰς τοὺς λοιποὺς

Ἄλλ' οὐ μόνον οἱ πτωχοὶ εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον οἱ δοῦλοι τῶν πλουσίων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ πλούσιοι δουλεύουσι πραγματικῶς εἰς τὸν πλοῦτόν των. Τὸ πᾶν διακυμαίνεται ἐν τῇ φύσει. Ὁ πλοῦτος γεννᾷ τὴν πενίαν καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν κοινωνικῶν τάξεων γεννᾶται ἡ ἀνισότης τῶν ἀνθρώπων.

Πραγματικῆ λοιπὸν ἐλευθερία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἰμὴ εἰς μίαν κοινωνίαν, ἐνθα βασιλεύει ἡ ἰσότης. Ἡ ἰσότης εἶναι ἀναγκαία, ἀπαραίτητος εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἀδελφότητα. Ἡ ἀδελφότης δὲν ὑπάρχει πράγματι, εἰ μὴ εἰς κοινωνίαν, ἣν διέπει ἡ ἰσότης. Καὶ ἴδου ἡμεῖς πρὸ τῆς τρίτης στήλης, ἐφ' ἧς ὀρθοῦται ἐπιβλητικὸν τὸ τεκτονικὸν οἰκοδόμημα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ—ΙΣΟΤΗΣ—ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ.

Ἡ ἰσότης εἶναι ἡ σφραγὶς τοῦ ἰσοτιμοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, οἰσνδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ φύλον των, ἡ φυλὴ των, ἡ ἐθνικότης των, ὁ βαθμὸς τῆς παιδείας των, ἡ φυσικὴ των δύναμις, ὁ χαρακτήρ των, ἡ πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ των κατὰστασις. Ἄλλ' ἰσότης δὲν εἶναι ὁμοιότης. Ὅταν ὁ τέκτων ἐξαίρῃ τὴν ἰσότητα τῶν δύο φύλων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπὶ παραδειγματι, δὲν θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι ταῦτα ὅμοια, ἀλλ' ὅτι τόσον ὁ ἀνὴρ ὅσον καὶ ἡ γυνὴ εἶναι ἰσοτιμοὶ, ἔχουσιν ἴσην ἀξίαν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐπομένως ἴσα δικαιώματα καὶ καθήκοντα.

Ἡ ἰσότης εἶναι ἀπαραίτητος εἰς τὴν ἐλευθερίαν. Δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διαφορά, ἐκεῖ ἐνθα οἱ μὲν εἶναι πλουσιώτεροι τῶν δέ.

Πάντοτε, ὅπου ὑπάρχει ἐλευθερία ὑπάρχει ἰσότης καὶ ἀδελφότης καὶ τἀνάκαλιν, ὅπου ὑπάρχει ἰσότης, ὑπάρχει ἐλευθερία καὶ ἀδελφότης.

Ἡ ἰσότης, ὅπως καὶ ἡ ἐλευθερία, εἶναι μίαν ψυχολογικὴν ἀνάγκη τοῦ εἶναι μας. Δὲν ἔχετε, εἰ μὴ νὰ μελετήσητε τὸ παιδίον διὰ νὰ πεισθῆτε. Τί θέλει, τί ζητεῖ τὸ παιδίον; Μίαν ὅμοιαν ἀπλούστατα διαπαιδαγώγησιν πρὸς τὴν τοῦ περιβάλλοντός του.

Ἡ ζηλοτυπία, ἣτις σχεδὸν πάντοτε ἀπαντᾷ παρ' αὐτῷ, δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰ μὴ μίαν ἐκδήλωσιν τοῦ ἀνωτέρω συναισθήματος. Φοβεῖται μὴ τυχὸν δὲν τύχη τῶν αὐτῶν ἐπιδαφιλεύσεων, ὅπως οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί

καὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκίων τὴν ἐνδειαν <Ἄδαμαντίου Κοραῆ> Πολιτικαὶ παρα- νέσεις πρὸς τοὺς Ἕλληνας.

Καὶ τοιαύτη ἄνισος μοιρασία, ἐξ ἀνάγκης ἔπρεπε νὰ φέρῃ τὴν ἀκόλαστον τρυφήν, καὶ νὰ διαιρέσῃ τὸ ἔθνος εἰς δύο ἄνισα μέρη, τοὺς ἀγοραστάς, καὶ τοὺς ἀσυγκρίτως πλειοτέρους τὸν ἀριθμὸν πωλητάς τῆς κοινῆς ἐλευθερίας. <Ἄδαμαντίου Κοραῆ> «προλεγόμενα εἰς Ἐγχειρίδιον Ἐπικτήτου».

του, και τὸ ἐκδηλοῖ διὰ τῆς ζηλοτυπίας. Τὸ ἐνστικτον αἰσθημα τῆς δικαιοσύνης προσβάλλεται ἐκ πάσης διαφορᾶς ἢ μεταστροφῆς περὶ τὴν ἀνάπτυξίν του, ἐν παραλληλισμῷ πρὸς τὸ περιβάλλον του. Ἡ τοιαύτη δ' ἐκδήλωσις ἀπορρέει, διότι ἔχει ἀνάγκην ἰσότητος, ὅπως ἔχει ἀνάγκην ἐλευθερίας· διὰ ν' ἀναπτυχθῆ φυσικῶς και διανοητικῶς, ἔχει ἀνάγκην ἰσότητος και ἐλευθερίας διὰ ν' ἀναπτυχθῆ, νὰ βιδίση, νὰ ἐνεργήση, νὰ σκεφθῆ, νὰ κρίνη. Ἡ ἰσότης και ἡ ἐλευθερία εἶναι διὰ τὸ παιδίον ὅπως εἶναι και διὰ τὸν ἄνθρωπον γενικῶς, μία φυσιολογική ἀνάγκη. Καὶ διὰ τὸν ὄριμον ἄνθρωπον ἡ ἰσότης και ἡ ἐλευθερία εἶναι φυσικολογικαὶ ἀνάγκαι, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἱκανοποιῆ, ἐὰν δὲν θέλει νὰ μειώσῃ τὴν φυσικὴν και διανοητικὴν του ζωτικότητα.

Ἐν τῇ φυσικῇ ἀνάγκῃ τῆς ἰσότητος, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἀνευρίσκει τὴν καταγωγὴν τοῦ συναισθημάτος τῆς δικαιοσύνης.

Καὶ αἱ τρεῖς ἀρχαὶ τῆς ἐλευθερίας ἰσότητος και ἀδελφότητος εἶναι ἀλληλένδετοι, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ὑπαρξὶς ἑνὸς τῶν ὄρων τῆς τριλογίας ταύτης νὰ ἔχῃ ὡς συνέπειαν τὴν ὑπαρξιν και τῶν ἄλλων. Ὅπου ὑπάρχουσι πλοῦσοι και πένητες, πατρίκιοι και πληβεῖοι, ἡ ἐλευθερία ἢ ἰσότης και ἡ ἀδελφότης δὲν δύναται νὰ ὑπάρξωσι. Ἴδου δὲ διατὶ και ὁ ἡμέτερος θεσμὸς ὑπὸ τὰς παρούσας κοινωνικὰς συνθήκας δὲν δύναται νὰ ᾖ τέλειος, διότι πάντες δὲν εἴμεθα ἴσοι, εἰ μὴ ἐντὸς τῶν τεκτονικῶν ἐργαστηρίων. Τότε μόνον τὸ ἡμέτερον σύστημα θὰ ἐναρμονίζηται πρὸς τὸν ὕψηλόν του προορισμόν, ὅταν πάντες ἡμεῖς γίνωμεν ἀπολύτως ἴσοι και δὲν θὰ τὸ ἐπιτύχωμεν, εἰ μὴ ὅταν εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα βασιλεύσῃ ἡ ἰσότης, διότι πάντες ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ πλησίον.

Ἐὰν μελετήσωμεν τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, θὰ ἴδωμεν, ὅτι ἀρχικῶς παρὰ τοῖς ἀνθρώποις αἱ ἔννοιαι τῆς ἰσότητος τῆς ἀδελφότητος και τῆς ἐλευθερίας ἦσαν ἄγνωστοι. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μόνον ἀνεπτύχθησαν σὺν τῇ ἀναπτύξει τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς και τῶν ἠθικῶν ἀντιλήψεων.

Και αἱ ἰδέαι, καθὼς και ὅλα τὰ πράγματα ἐν τῇ φύσει ὑφίστανται ἐξέλιξιν. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη πρὸς τὰ πρόσω εἶναι μοιραία. Τὸ παρελθὸν δὲν ἀναγεννᾶται, ἀλλ' ἐξελισσεται ἐπὶ τὰ βελτίω, ὅραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς.

Εἰς τοῦτο δέον και ἡμεῖς νὰ συντελώμεν δι' ὄλων τῶν μέσων, αἷτινα διαθέτομεν, παρέχοντες τὸ παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

Ἄς διδάσκωμεν και μὴ ἐπιβαλλώμεθα, ἄς διακηρύττωμεν τὰ εὐγενῆ ἰδεώδη μας και ἄς φροντίζωμεν ν' ἀπαλλάσωμεν τὴν ἀνθρωπότητα τῶν ἐμποδίων, αἷτινα πηρεμβάλλονται εἰς τὸ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν κεχαραγμένην

δι'αυτήν ιδανικὴν τροχίαν. Ὡς παρασκευάζωμεν τὰς μελλούσας γενεάς, μορφώνοντες τὸ ἄτομον καὶ διαπλάττοντες κατ' ἐξοχὴν χαρακτῆρας ἱκανοὺς οὐ μόνον νὰ ἐννοήσωσι τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας, ἰσότητος καὶ ἀδελφότητος, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰς ἐπαιμώσωσι καὶ τότε ὡς προσδιδέπωμεν μετὰ πεποιθήσεως εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ τεκτονικοῦ ἰδεώδους, δηλαδὴ τῆς ἀνά τὴν ἀνθρωπότητα κυριαρχίας τοῦ ἡμετέρου ἐμβλήματος.

Ἰθαν. Γεωργίου

Ἐταιρ. τῆς Σ. Στ. Προμηθεύς.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΕΚΤΟΝΕΣ

ΓΕΡΑΙΝΟΝΤΕΣ ΤΗΝ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΛΟΡΔΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

Ὑπῆρξεν ἐλεύθερος τέκτων ὁ εὐγενὴς τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν ὑπέρμαχος, ὁ ὑψιπέτης ποιητῆς καὶ ἐνθουσιώδους ὑμνητῆς τῶν θεληγῆτρων τῆς Ἑλληνικῆς χώρας καὶ τῶν ἀρετῶν τῆς ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων ψυχῆς, ὁ εὐγενὴς ἱππότης τοῦ ὑψηλόφρονος τῶν Βρετανῶν ἔθνους Γεωργίου Βύρων. Διὰ τοῦτο, οἱ ἅπανταχοῦ Ἕλληνες Τέκτονες ὀφειλόμενον τῇ μνήμῃ αὐτοῦ προσφέρουσι φόρον τιμῆς καὶ λατρίας μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Καὶ διὰ τοῦτο ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ συμμετέσχον πνευματικῶς εἰς τὰς διακηρυχθείσας ἐπισημοὺς μνημοσύνας τελετὰς καὶ πλεῖσται Ἑλληνικαὶ Στοιὰ ἀφίερωσαν εἰδικὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν εἰς εὐκλεῆ ἀνάμνησιν τοῦ μεγαθύμου καὶ μεγατίμου Ἀγγλοῦ φιλέλληνοσ. Ἡ δὲ Γ. Μεγ. Ἀνατ. τῆς Ἑλλάδος, ἀνταποκρινομένη πρὸς τὴν γενικὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ὑποβληθεῖσαν κατὰ πρότασιν τοῦ ἀδ. Γ. Σκαλιέρη εἰδικὴν εὐχὴν, ἐνέκρινε τὴν συμμετοχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ τεκτονισμοῦ παρὰ τῆς Σιόας «Ἑλλάδος» εἰς τὸν ἐπίσημον ἐν Μεσολογίᾳ πανηγυρισμὸν καὶ προέβη ἐγκαίρως εἰς ἀρμοδίαν περὶ τούτου δήλωσιν, ἥτις ὅμως, ὡς μὴ ὄφειλε, δὲν ἐλήφθη δεόντως ὑπ' ὄψει παρὰ τοῦ ἐντεταγμένου τὴν διαρρῦθμωσιν τοῦ ἐπισημοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος. Οὕτως δὲ ἐπιμνημόσυνος ἐορτασμὸς τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ εἰς τὴν αἰωνίαν ἀνατολὴν προῶρος μεταστάντος μεγαλοψύχου Τέκτονος ὡς θύματος τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἱεροῦ ἀγῶνος διεξήχθη ἐν τεκτονικαῖς συνε-

δρῆαις. Μόνον δὲ οἱ Κύπριοι Τέκτονες, συμμεριζόμενοι τῆς ἐθνικῆς πρὸς ἐνθουσιώδη Φιλέλληνα εὐγνωμοσύνης μετὰ τοῦ προσιδιάζοντος τῆ γνησίᾳ Ἑλληνικῇ αὐτῶν ψυχῇ ἐνθουσιασμοῦ προέκρινον τὸν πανηγυρισμὸν διὰ λευκῆς βυρτῆς, διεξαχθεῖσης ἐν Λεμεσῷ τὴν 29 Ἀπριλίου ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Στουᾶς τελειοποιήσεως «Ἡ Ἐλευθερία» ὑπὸ τὴν προεδρικὴν σφύρην τοῦ ἐνδ.: ἁδ.: Χριστοφόρου Τορνάρειτου, παρουσίᾳ πάντων τῶν ἀνωτέρων βαθμύχων τοῦ ἐν Κύπρῳ Τεκτονισμοῦ, Ἑλλήνων καὶ Ἀγγλων, ὡς καὶ τοῦ ἐνδοξοτ.: ἁδ.: Ἰωάννου Γ. Καραγεωργιάδου, ἐπιτίμου μέλους καὶ ἀντιπροσώπου τοῦ Ἰπ. Συμβ.: τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπὶ τούτοις παρατίθενται εὐθὺς κατωτέρω οἱ ἐγκαίρως διαβιβασθέντες ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐργαστηρίων τῆ Διευθύνσει τοῦ «Πυθαγόρου» μνημόσυνοι πανηγυρικοὶ λόγοι τεκτονικῆς ἔμπνεύσεω ἰδιοτύτου.

ΟΜΙΛΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΚΑΛΙΕΡΗ

ΕΝ ΤΑΙΣ ΣΤΟΑΙΣ «ΕΛΛΑΔΙ» ΚΑΙ «ΗΣΙΟΔΩ»

Ἐν ἔτει 1824 ἀπέθνησκεν ἐν Μεσολογγίῳ τῆ 19 Ἀπριλίου ὁ Γεώργιος Βύρων, καὶ ἀπέθνησκε καθ' ὃν χρόνον ἠλπίζεν ὅτι, ἐξευρίσκων δάνειον ἐν Ἀγγλίᾳ, θὰ κατώρθου, οὐ μόνον νὰ καταστήσῃ ἐπόρθητον τὴν ἡρωϊκὴν τοῦ Μεσολογγίου πόλιν, ἀλλὰ καὶ νὰ παράσχῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ ἀπαιτούμενα μέσα πρὸς σύντανον προαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος τῆς Παλιγγενεσίας, ὃν ἡ Ἑλλὰς ἀφοδοῦ καὶ ἀτάρβητος ἀνέλαβε, ἵνα πῆξῃ προεισαγωγικὸν Κράτος, ἀποτελοῦν τὸν πρῶτον ἐν ἐξελίξει στυθμὸν τῆς ἑλῆς Ἐθνικῆς Ἀποκαταστάσεως. Βεδάκιως ἡ μεγαλόφρων συνδρομὴ τοῦ Βύρωνος εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν προαιωνίων πόθων καὶ ἐλπίδων τοῦ Γένους, ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς τοὺς δεινοὺς αἱματηροὺς ἀγῶνας, οὓς διεξῆγον τοῦ Μεσολογγίου οἱ ἀπαράμιλλοι πρόμαχοι, μόνα ταῦτα ἤρχουν, ἵνα ἡμεῖς, ἐργάται καὶ τέκτονες τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἰσότητος, βάλωμεν φωνὴν εὐγνωμοσύνης, ἀντηχούσαν ὑπὲρ τοὺς ἀστερόεις θάλους τοῦ σεπτοῦ τούτου Ἐργαστηρίου καὶ διαλαλοῦσαν ὅτι οἱ Ἕλληνες οὐδ' ἐλησμόνησαν οὐδὲ θά λητμονήσωσι ποτε ὅποια καὶ ὅποσα ὀφείλουσιν εἰς τῆς ἰδέας τὸν ὀρμητικὸν καὶ διαπρύσιον κήρυκα. Ἀλλὰ, καὶ τι ἄλλο ὑποχρεοῖ ἡμᾶς εἰς τὴν ὡς οἶόν τε ἐπίσημον συμμετοχὴν κατὰ τὴν ἀγομένην μεγάλην μνημόσυνον τελετὴν τῆς 19 Ἀπριλίου. Ὁ Βύρων ἦτο τέκτων.

Δὲν εὖρον δυστυχῶς ἐν Ἀθήναις τὴν Ἀγγλικὴν Τεκτονικὴν ἐγκυκλοπαιδεῖαν, ἵνα ἐκ ταύτης ἀντλήσω τὴν χρονολογίαν καὶ τὰς λεπτομερείας τῶν μυστικῶν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀνεῦρον ἐν τῇ Βρεταννικῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖα καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐγκυκλοπαιδεῖα τοῦ Larousse, οὗ ὁ Γεώργιος Βύρων, μέλος Ρυζοσπαστικῆς Μυστικῆς Ἐταιρείας καὶ μύστης τῆς Ἐλευθερίας, μετέσχευ ἐνεργῶς πάσης φιλελευθέρας κινήσεως. Σπεύδει εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἵνα ὑπεραμυνθῇ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς, ἐκεῖθεν δὲ τρέχει πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ἵνα μετὰσχῇ ἄλλων ἐθνικῶν ἀγώνων. Μετακινεῖται ἐν ταύτῃ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν καὶ ὄργανοι ἐν τοῖς βορείοις αὐτῆς τμήμασι τὸν **Καρβοναρισμὸν**, ἀναλαμβάνων περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου 1820 ἀνώτατον τεκτονικὸν ἀξίωμα ἐν αὐτῇ. Τῇ 2 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους οἱ **Καρβονάροι** (Ἀνθρακῆες), συμπληρώσαντες τὴν ὀργάνωσιν αὐτῶν, δίδουσι τὸ σύνθημα τῆς ἐξεγέρσεως ἐν τῇ Νόλῃ, πόλει τῆς Καμπανίας. Ἡ τρίχρους σημαία αὐτῶν φέρουσα μέλαν, ἐρυθρὸν καὶ κυανοῦν χρώμα, ἐξ ὧν τὸ μέλαν εἰκονίζει τὸν ἐσθραμένον ἀνθρακκῶν, τὸ ἐρυθρὸν τὸν πεπυρακτωμένον καὶ τὸ κυανοῦν τὴν φλόγα, νικηφόρως αἰωρεῖται μετὰ πέντε ἡμέρας ὑπὲρ τὰς χώρας τοῦ βασιλεῖου τῆς Νεαπόλεως, ὅπερ ἐξαναγκάζεται εἰς ἀναγνώρισιν αἰτουμένων συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν. Ὁ Βύρων δὲν ἀρκεῖται εἰς ταῦτα μόνα, ἀλλὰ, καθ' ἂ βεβαιολογῶν ὁ ἀείμνηστος ἀδελφὸς Μιτσίνι καὶ γράφει ὁ γάλλος Μὰξ Δουμικ ἐν ἀντιτεκτονικῷ ἔργῳ, συντελεῖ, προκαλῶν τὴν συνεργασίαν τῶν Ἀνθρακῶν (Καρβονάρων), τῶν Σελκῶν (Καλδερᾶρι), τῶν Ὑψηλῶν Τελεσιῶν Διδασκάλων, τῶν Ἀδελφῶν Σκώτων, τῶν Ἐλευθέρων Ἰταλῶν, εἰς τὴν διάπλασιν τῆς Ἰταλικῆς ἰδέας.

Προαχθέντος τοῦ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τεκτονικοῦ ἔργου, στρέφει τὰ βλέμματτα πρὸς τὴν μαχομένην ἤδη Ἑλλάδα. Συνεννοούμενος μετὰ τοῦ ἐν Δουδίῳ Φιλελληνικοῦ Συλλόγου, ἀναχωρεῖ τῇ 24 Ἰουλίου 1823 ἐκ Γενούης. Προσορμιζόμενος εἰς τὸ Ἀργαστόλιον τῆς Κεφαλληνίας, διατρίβει ἐν τῇ νήσῳ μέχρι τῆς 29 Δεκεμβρίου, μένων ποτὲ μὲν ἐπὶ τοῦ θαλαμηγοῦ αὐτοῦ ποτὲ δὲ ἐν θελκτικῇ ἐπαύλει κειμένη ἐπὶ λόφου τινος πλησίον τῆς κώμης τῶν Μεταξάτων. Ἐκπλέων τῇ 29 Δεκεμβρίου κατέρχεται εἰς Ζάκυνθον καὶ ἐκεῖθεν μετὰ δύο ἄλλων πλοίων τρέχει εἰς Μεσολόγγιον. Τῇ 5 Ἰανουαρίου 1824 ἀποβιβάζεται εἰς τὴν ἠρωϊκὴν πόλιν καὶ ἐγκαθίσταται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γηραιοῦ Τρικούπη, πατρὸς τοῦ ἱστοριογράφου. Ἐπιδίδεται εὐθύς ἀμέσως, συνεργιζόμενος μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μυροκορδάτου, εἰς τὴν βίβλιν τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων. Πιὴν δυστυχῶς ἡ ἀτεγχετος μοῖρα δὲν ἠτέλησε τὴν ἐν μέσῳ τῶν Ἑλλήνων, προμάχων, μακρὰν παρουσίαν τοῦ μεγάλου Βρεταννοῦ. Ὁ Βύρων,

προσβληθείς τῇ 9 Ἀπριλίου 1924 ὑπὸ ἐπικινδύνου πυρετοῦ κατόπιν ἐφίππου περὶ τὸ Μεσολόγγιον ἐκδρομῆς, καθ' ἣν ἐδέχθη βραχυστατοῦς βρογχίτιδος τοῦ κρουνοῦ, ἀπέθανε μετὰ δέκα ἡμέρας. Ἡ Ἑλλάς ἐθρήνησε πικρῶς τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἡ δὲ Δυτικὴ Εὐρώπη πολυειδῶς ἐξέφρασε τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν θλίψιν αὐτῆς ἐπὶ τῷ πρόωγῳ θανάτῳ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, τοῦ νέου Τυρταίου.

Ἐν Μεσολογγίῳ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἔτυχε τῶν δημοτελῶν ἐκείνων τιμῶν, δ. ὧν οἱ λαοὶ ἀποτίουσιν εἰς τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν. τὰ τελευταῖα ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης καθήκοντα, ὡς ὑπερόχως ἀπετύπωσεν ὁ Σπυριδῶν Τρικούπης ἐν ἐκφωνηθέντι ἐπιταφίῳ. Ἀνατείλαντός τοῦ ἡλίου τριάκοντα ἑπτὰ κωνιοβολισμοὶ ἀνήγγειλαν, ὅτι ὁ Βύρων τριάκοντα ἑπτὰ ἔτη ζήσας ἐπὶ τῆς Γῆς ἀπέθανεν. Αἱ δημόσιοι ὑπηρεσίαι πᾶσαι ἤργησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Ἐὰ καταστήματα ἐκλείσθησαν. Αἱ μουσικαί, αἱ διασκεδάσεις, οἱ χοροί, τὰ γεύματα ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα ἀπηγορεύθησαν. Ἡ πόλις ὅλη ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἐπένησεν, αἱ δὲ ἐκκλησίαι ἐτέλεσαν νεκρωσίμους καὶ ἐπιμνημοσύνους τελετάς. Ἄλλ' ὁ λαὸς ἤγειν ἤδη βαρὺ πένθος. «Διαρκούσης τῆς ἀσθενείας τοῦ Βύρωνος, γράφει ὁ Γερμανὸς ποιητῆς καὶ φιλέλληνα Γουλιέλμος Μύλλερ, ἐπήλθε τὸ Πάσχα, καθ' ὃ οἱ Ἕλληνες, συνκινώμενοι, ἐπιφονοῦσι χαρμωδῶς «Χριστὸς Ἀνέστη». Ἄντι τῶν χαρμωδῶν ἐπιφωνήσεων τούτων διασταυροῦντο ἐναγώνιοι ἐρωτήσεις περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Βύρωνος. Αἱ χιλιάδες κόσμου, αἱ συγκεντρούμεναι συνήθως ἐν τῇ εὐρείᾳ ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Μεσολογγίου πεδιάδι πρὸς ἑορτασμὸν τοῦ Πάσχα, συνεκέντρώθησαν κατὰ τὸ Πάσχα τοῦ 1824 ἐκεῖ, ἵνα ἀναπέμψωσι εὐχὰς πρὸς τὸν Σωτῆρα περὶ τῆς θεραπείας ἐκείνου, ὅστις κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα μετὰσχῆ τῶν ἀπελευθερωτικῶν αὐτῆς ἀγώνων». Καὶ πῶς ἦτο δυνατόν, ἐξοκολουθεῖ ὁ Μύλλερ, νὰ μὴ πενθήσωσιν οἱ Ἕλληνες τὴν ἀπώλειαν μεγάλου φίλου καὶ προστάτου, πολυειδῶς ὑπερασπισθέντος τὴν Ἑλλάδα; Ὅτε ὁ περιώνυμος Ἑλγίνος, πρεσβευτῆς τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑχῶν τῆς ἀδείας τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἀπεγύμνωσε τὸν Παρθενῶνα πολυτίμων κειμηλίων καὶ ἐχάραξε ἐπὶ πανσέπτου μαρμάρου, προσθέτων οὕτω τὴν ὕδριν εἰς τὴν βεδήλωσιν, τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὁ Βύρων δριμύς ἐγένετο κατήγορος, τὴν ἀποκαλῶν τὸν Ἑλγίνον ἐν τῇ «Ἀποδημίᾳ τοῦ Τσίιλδ Χάρολδ» καὶ ἐν τῷ «Πειρατῇ» «βεβηλωτὴν ναῶν», «Οὐέρρην», «Βίνδαλον», «ληστὴν», βραδύτερον δὲ, ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Παρθενῶνα, ἐχάραξε λατινιστὶ ἐπὶ τῆς μαρμαρῆνης πλακῶς τῆς φερούσης κεχαραγμένον τοῦ

Ἐλγίνου τὸ ὄνομα τὴν φράσιν «Quod Gothi non fecerunt, Scotus fecit».

Τοιοῦτος ὁ μέγας ποιητὴς καὶ φιλέλλην, ὁ ἔνθους μύστης, οὗ τὴν ἑκατονταετηρίδα μετ' εὐλαβείας καὶ εὐγνωμοσύνης θὰ τελέσῃ ἢ Ἑλλάς, τιμῶσα τὴν ἀγήρω μνήμην αὐτοῦ. Καὶ καθ' ἣν ἄραν θ' ἀναπέμπωνται εὐχαὶ καὶ θ' ἀκούωνται λόγοι πανηγυρικοί, ἐξαίροντες τοῦ ἀγγλοφιλέλληνος τὴν μεγάλην ψυχὴν, σμῆνος μελισσῶν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ μυστηριάρχου Σοταφένου, δηλαδὴ ψυχῶν ἡρωϊκῶν ἀγωνιστῶν τῆς Ἰδέας, πληροῦν βόμβου χαρμυσίνου τὸ Μεσολόγγιον, θὰ ἐκδηλοῖ μεγάλην χαρὰν ἐπὶ τῇ μὴ λήθῃ ἐκείνου, ὅστις εἰς πτερόεντα ἔπη ἔπλεξε τῆς ἡρωϊκῆς πόλεως καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀνδρείας τὸ ἀθάνατον ἐγκώμιον. Ἀλλὰ, καὶ ἂν δὲν ἦτο τέκτων ὁ Γεώργιος Γόρδων Νόελ Βύρων, μοὶ ἔλεγε σήμερον ὁ τρισένδ.: ἀδ.: Στέφανος Σκουλούδης, ὑπατος βαθμοῦχος τοῦ Ἀγγλικοῦ Τεκτονισμοῦ, ὀφείλομεν ἐπισήμως νὰ μετασχωμεν τῶν ἐπιμνημοσύνων τελετῶν, τιμῶντες καὶ γεραίροντες τὴν μνήμην εὐγενοῦς καὶ μεγαλόφρονος ἀνδρός, ἀγαπήσαντος τὴν Ἑλλάδα καὶ προμαχήσαντος τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς, ὡς ὀφείλομεν νὰ ἀπευθύνωμεν χαιρετιστήρια τιμῆς γράμματα πρὸς τοὺς ἐπιζῶντας συγγενεῖς αὐτοῦ.

Μεταδίδων τὴν εὐχὴν ταύτην τοῦ διαπρεποῦς πολιτικοῦ ἀνδρός καὶ τέκτονος, διατυπῶ τὴν πρότασιν, ὅπως, συνεννοούμενοι μετὰ πάντων τῶν σεπτῶν Ἐργαστηρίων, συντελέσωμεν τὸ ἐφ' ἡμῖν εἰς τὴν πρέπουσαν παράστασιν τοῦ Τεκτονισμοῦ, μετέχοντες τῆς μνημοσύνου τελετῆς τῆς 19 Ἀπριλίου διὰ μεταβάσεως ἀντιπροσωπείας εἰς Μεσολόγγιον, διὰ λευκῆς ἑορτῆς ἐν Ἀθήναις καὶ διὰ καταθέσεως στεφάνου ἐκ δάφνης ἐπὶ τοῦ παρὰ τοὺς στύλους τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἀνδριάντος τοῦ Βύρωνος. Καὶ ὅτε, τελοῦντες ἐν τῷ Σηκῷ τούτῳ τὸ πένθιμον τεκτονικὸν μνημόσυνον, θὰ χαιρετίσωμεν ὑπὸ τὸ μυστηριῶδες τῆς Γνώσεως φῶς τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς πλανώμενον πνεῦμα τοῦ μεγάλου μύστου καὶ μυσταγωγοῦ, μὴ λησμονήσωμεν, εὐχαεῖς Ὀρφικοῦς καὶ Ἐλευσινίους ἐπευφημισμοὺς ἀναπέμποντες εἰς δόξαν τοῦ «πρώτου ἐν τῷ αἰθέρι φαντοῦ γενομένου, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ τέχναι καὶ λόγοι καὶ νόμοι καὶ ἔργα τέτυκται», νὰ αἰτησώμεθα, μνήμονες τοῦ ὑπερόχου τεκτονικοῦ ἔργου τοῦ Βύρωνος, μνήμονες τῆς μετὰ τῶν Φιλικῶν συνεργασίας αὐτοῦ, τὴν αἰωνόβιον βράβευσιν τῆς ἐκπάγλου ψυχῆς τοῦ μελιπλόου ἀοιδοῦ ποιητοῦ πραγματικῶς δημιουργοῦ, σκαπανέως ἀπαραμίλλου τῆς Ἰδέας καὶ ἱεροφάντου τῆς Ἀληθείας.

ΟΜΙΛΙΑ ΑΔ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΡΒΟΥΝΗ ΕΝ ΤΗ ΣΤΟΑ «ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ»

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς σύσσωμος ἐτέλει εἰς τὸ Μεσολόγγι μνημόσυνον ἄξιον τῆς θυσίας τοῦ εὐπατρίδου Ἄγγελου Ποιητοῦ, ὅστις πρὸ ἑκατὸν ἔτων κατέθετεν εἰς τὸν βωμὸν τοῦ Ἀγῶνός της τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς του, τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς τὴν μακρυνήν του Πατρίδα ὁμοίᾳ ἐτελεῖτο σεμνὴ πνευματικὴ ἱεροτελεστία εἰς τὸ γεραρὸν Λύκειον τοῦ Χάρροου, ὅπου ὁ Βύρων εἶχε τὸ πρῶτον μνηθῆ εἰς τὴν ἀθάνατον λαμπρότητα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Καὶ τὴν αὐτὴν ἐπίσης ἡμέραν, μετοξὺ τῶν στεφάνων, οἱ ὁποῖοι ἐκόσμησαν τὸν τάφον του εἰς τὸν ἐνοριακὸν ναὸν τοῦ Hucknall Torcard διεκρίνετο καὶ εἰς, τὸν ὁποῖον κατέθηκαν οἱ ἀδελφοὶ Τέκτονες τοῦ Νότιγγαμ.

Δὲν εἶναι, ἴσως, ἀρκοῦντως γνωστὸν παρ' ἡμῖν, ὅτι ὁ Βύρων ἦτο Τέκτων. Εἶναι, ἐν τούτοις, βεβαίον, ὅτι εἶχεν ἴδη τὸ φῶς τῶν μυστηρίων μας, ὡς ἦτο Τέκτων καὶ ὁ ἄλλος μέγας σύγχρονος τοῦ Βύρωνος Ἄγγλος ποιητής, ὁ Σέλλεϋ. Καὶ εἶναι ἀκόμη ἐξηκριβωμένον, ὅτι ἡ τεκτονικὴ του ιδιότης ἔφερε τὸν Βύρωνα εἰς ἐπαφὴν ἐν Ἰταλίᾳ, δύο ἔτη πρὶν κατέλθῃ εἰς τὸ Μεσολόγγι, μετὰ τοὺς Καρμπονιροῦ, τοὺς παρασκευάζοντας τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος τῆς Ἰταλίας.

Ἀποτίοντες καὶ ἡμεῖς τεκτονικὴν ὄφειλὴν πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας θυσιασθέντα ἀδελφόν, τὸν ἀκαμάτως τοξεύσαντα τὰ πικρὰ βέλη τῶν στίχων του κατὰ τῆς ὑποκρισίας καὶ τῶν προλήψεων τοῦ αἰῶνός του πρὶν καὶ ἐμπράκτως προσφέρει τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος, ἃς ἐξετάσωμεν δι' ὀλίγων τὸν ἀνθρωπὸν πρὶν εἰσελθῶμεν εἰς τὸ κύριον θέμα τῆς ὁμιλίας ταύτης, τὰ δύο μυστηριακὰ τοῦ Βύρωνος δραματικά ποιήματα, τὸν «Οὐρανὸν καὶ Γῆν» καὶ τὸν «Καῖν».

Τὰ μνημόσυνα τῶν διασήμων ἀνδρῶν κεντρίζουν εἰς ἀμιλλαν ἐπιπέτων τοὺς μνημονεύοντας. Οἱ διαβάντες τὴν Πύλιν τοῦ Θανάτου ἀπομακρύνονται τόσον ἀπὸ τῶν ζώντων, ὥστε αἱ σκιαὶ καὶ τὰ μειονεκτήματα τῆς προσωπικότητος αὐτῶν ἐξαφανίζονται. Οὕτω καὶ τὰ ἐν ἀπόπτω βουναὶ κυανίζουσι λεῖα καὶ εὐγραμμά καὶ αἱ τραχύτητες αὐτῶν καθίστανται ἀφανεῖς. Διὰ τοὺς ἐρευνητάς, ὅμως, τῆς ἀληθείας, διὰ τοὺς Τέκτονας, δι' οὗτ' ὁ θάνατος δὲν εἶναι τέρμα ἀλλ' ἀναβάπτεισις ζωῆς ἀνσπέρου διαρκῶς πρὸς τὴν τελειότητα ἐξελισσομένης, ἡ ἀκριβὴς τῆς ἀληθείας

ἐξέτασις ἀποτελεῖ καθήκον πρὸς τὴν Φύσιν καὶ τὸν ἀνθρωπισμόν. Καὶ κατὰ τὴν παρούσαν περίπτωσιν συναποτελεῖ ὀφειλὴν ἀδελφῶν πρὸς Τέκτονα ἀδελφόν. Εἰς τὴν γενέτειραν τοῦ Ποιητοῦ, ὅπου τὸ μέτρον καὶ ἡ φιλαλήθεια τιμῶνται ὑπὸ τῶν πεφωτισμένων πνευμάτων, δὲν ἀπετέθησαν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Βύρωνος ἄνθη ἐφήμερα καλλιλόγου μεταθανάτιου κολακείας, ἀλλ' ἄνθη ἀληθείας ἀμάραντα.

Ὁ λυκειάρχης τοῦ Χάρροου, αἰδεσιμώτατος κ. Φόρντ, οὕτως ὠμίλησε κατὰ τὴν ἑκατοστὴν ἐπέτειον τοῦ θανάτου τοῦ Ποιητοῦ εἰς τὴν Σχολήν, ἡ ὁποία τὸ πρῶτον ἐγαλούχησε τὸ πνεῦμά του. Καὶ ὁ αἰδεσιμώτατος κ. Στογδον κατὰ τὴν αὐτὴν τελετὴν δὲν ὠκνησε νὰ ἀναφέρῃ τὰς ἀνθρωπίνους ἀτελείας τοῦ Βύρωνος, ἀκριβῶς διὰ νὰ ἐξάρῃ τὸν διὰ τοῦ εὐγενοῦς θανάτου αὐτοῦ ἐξαγνισμόν των. Ὁ δὲ γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ βυρωνείου Ἐταιρείας κ. Ἄτκιν, ἐτερομάτισε τὸν πρὸ τοῦ τάφου τοῦ Ποιητοῦ λόγον του διὰ τῶν ἐξῆς :

«Ὁ Βύρων συνεπάθει τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς ἐν ἐνδείᾳ. Ὁ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἔρωσ του ἦτο εἰλικρινής. Πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι ἡ μνήμη του ὑπέστη τὸν ἀντίκτυπον τῶν ὑπερβολικῶν ἀξιώσεων τῶν θαυμαστῶν του καὶ τῶν σκληρῶν ἐπιθέσεων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. Πάντα ταῦτα ἄς μᾶς ἐπενθυμίσουν τὴν σφαλερότητα τῆς ἀνθρωπίνης κρίσεως. Εἶναι ὁμῶς ἀληθές, ὅτι τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς πολυταράχου καὶ ἀτυχοῦς αὐτοῦ ζωῆς ὑπῆρξε τὸ εὐγενέστερον καὶ τὸ ἀριστα δαπανηθέν. Καὶ ἐπ' ἀληθείᾳ, διὰ τὸν τοιοῦτον τερατισμόν τοῦ γηίνου του βίου, παρὰ τὰς παραπλανήσεις τοῦ παρελθόντος, ὁ Βύρων θὰ ἠδύνατο νὰ τύχῃ τῆς θείας συγγνώμης.

«Ἐνθυμούμενοι τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Γεωργίου Νόελ Γόρδων Βύρωνος, τὰ δῶρα τῆς ποιήσεως, ἅτινα προσέφερον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, τὸ μίσός του πρὸς τὴν τυραννίαν, καὶ τὴν θυσίαν αὐτῆς ταύτης τῆς ζωῆς του ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τιμήσωμεν τὴν μνήμην αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου».

Ὁ Βύρων ἔφερον ἐκ γενετῆς βαρεῖν κληρονομικότητα κοχλάζοντος αἵματος. Αἱ νοσηραὶ ἐκκεντρικότητες τοῦ πατρὸς του καὶ τῆς μητρὸς του ἐξελιχθήσαν ἐν αὐτῷ εἰς τάσεις παραδοξοτάτων μεταπτώσεων, αἱ ὁποῖαι, προοιούσης τῆς ἡλικίας του, ἐξεδηλοῦντο εἰς πάθη ἀτίθασσα. Πᾶς ἄλλος πλὴν αὐτοῦ θὰ κατεκαίετο ὑπὸ τῶν φλογῶν των. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ μετώπου του εἶχεν ἀποδέσει ὁ Ἀπόλλων τὸ θεῖόν του φίλημα καὶ αἱ Μοῦσαι τὸν ἐδίδαξαν τὴν ὑπερτέραν πνευματικὴν ἁρμονίαν. Διὰ τοῦτο ἡ ζωὴ του ὀλόκληρος, καθρεπτιζομένη, ὡς οὐδενὸς ἄλλου, πισιότατα εἰς τὴν δαψιλῆ ποιητικὴν του παραγωγὴν, ὑπῆρξε πάλῃ ἄνευ ἀνα-

κωχῆς τοῦ λαιλαπώδους πάθους πρὸς τὴν γαλήνην τοῦ πνευματικοῦ φωτός. Τὰ ποιήματά του εἶναι πραγματικαὶ μάχαι ἐσωτερικαί, κατὰ τὰς ὁποίας, εἴτε εἰς τὴν «Ἀποδημίαν τοῦ Τσάιλντ Χάρολντ», εἴτε εἰς τὸν «Γκιαούρη», εἴτε εἰς τὸν «Λάρα», εἴτε εἰς τὴν «Πολιορκίαν τῆς Κορίνθου» εἴτε εἰς τὸν «Μάνφρεντ», εἴτε εἰς τὸν «Δὸν Ζουάν», ὁ ποιητὴς παρίσταται ὡς gladiator μοιομάχος ἐν μέσῳ τοῦ καθημαγμένου ἀπὸ τὸ αἷμά του στίβου τῶν παθῶν, ἀπὸ τῶν κερκίδων τοῦ ὁποίου παρηκολούθει ἔκθαμβος τὸν ἀγῶνά του ἢ ἀνθρωπότητος. Τί ἂν ἠτιτᾶτο ἐνίοτε; Ἡγωνίζετο· καὶ ἡ πάλη του ὑπῆρξεν ἀνένδοτος μέχρι θανάτου. Σύμμαχος λυτρωτῆς τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἔτέπρωτο νὰ ὑπάρξῃ ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία, δείξασα εἰς αὐτὸν τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας, τὸν ἐξήγγισε καὶ ἐπέστεψε τοὺς φλεγόμενους κροτάφους του διὰ τῆς δάφνης τοῦ ἥρωος.

Ἄλλὰ δὲν θὰ ἐξ-τάσωμεν ἐνταῦθα τὸν Βύρωνα ὡς Ποιητὴν. Τὸ φιλολογικόν του ἔργον καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ αἰῶνός του ἐπίδρασις αὐτοῦ εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστά. Θὰ ἐρευνήσωμεν τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον, τὸν τέκτονα, τὸν μύστην. Ἐλέχθη, οὐχὶ ἀναληθῶς, ὅτι οἱ λόγοι πολλάκις εἶναι πράξεις. Θὰ ἔπροπε, διὰ τοὺς Τέκτονας τοῦλάχιστον, νὰ εἶνε πάντοτε πράξεις οἱ λόγοι των. — Ἐπειδὴ δὲ τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Βύρωνος ἄτοια εἶ τὸν ἐσωτερικὸν καθρέπτην τῆς βιοτικῆς αὐτοῦ διαδρομῆς, μᾶλλον παρ᾽ ἄλλους, καὶ οἱ ἰδιωτικαὶ αὐτοῦ πράξεις, πεδῖον τοιαύτης ἐρεύνης ἀσφαλές. Κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς βραχείας ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζωῆς του ὁ ἥρωος τῆς πνευματικῆς ὠριότητος παλαίει ἀπεγνωσμένως πρὸς τὴν τυραννίαν τῶν παθῶν αἵματος διαπύρου. Εἰς ἡλικίαν 22 ἐτῶν κατέρχεται διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἡ φωνὴ φωτεινοῦ παρελθόντος καὶ ἡ θέα τῆς θλιβερᾶς συγχρόνου πραγματικότητος διεγείρει εἰς τὴν πυρίνην ψυχὴν του τὸν ἀναζωογονητικὸν ἔρωτα τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας. Ἄρχεται οὕτω τὸ δεύτερον ψυχικὸν στάδιον τοῦ ἀνθρώπου Βύρωνος. Ἐπανερχεται εἰς τὴν γενέτειράν του διὰ νὰ περιδινηθῇ καὶ πάλιν εἰς τὸν στρόβιλον τῶν παθῶν. Καὶ ὅταν, ἀηδιασμένος ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις καὶ τὰς ἀδικίας κάποτε τῶν ὁμοεθνῶν του καὶ μιᾶς ἀσφυκτικῆς ἐντὸς τοῦ κλοιοῦ τῶν προλήψεων κοινωνίας, ἀποδημῇ ἐξ Ἀγγλίας διὰ νὰ μὴ ἐπανέλθῃ ποτὲ πλέον ζωὴν εἰς αὐτήν, ὅταν ἐγκαθίσταται εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἀρχίζει νὰ συνθέτῃ τὰ ὠριμώτερα τῶν ἔργων του, τότε ἄρχεται τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον ψυχικὸν καὶ διανοητικὸν αὐτοῦ στάδιον, τὸ στάδιον τοῦ ἔξαγνισμοῦ. Κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο ἐμφανίζεται ὡς Τέκτων.

Ἡ Ἰσπανία ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῶν ἐλευθεριῶν της. Εἰς τὴν Ἰταλίαν οἱ Καρμπονάροι, μεθ' ὧν διετέλει εἰς ἐπαφήν, ὠνειροπόλουν τὴν ἀπε-

λευθέρωσιν τῆς πατρίδος των ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν ξένων ἡγεμόνων. Ἡ Ἑλλάς ἀπεδύετο εἰς τὸν τραχὺν ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας της. Εἰς τὴν Ραβένναν τῆς Ἰταλίας συνήρχοντο εἰς συνέδριον οἱ ἐστεμμένοι τύραννοι τῆς Ἰσραῆς Συμμαχίας, τῆς ἀνιερωτάτης εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν αἰῶνων, διὰ νὰ σφυρηλατήσουν νέας ἀλύσεις διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀγωνιζομένων λαῶν. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγάλων τούτων γεγονότων ὁ Βύρων ὑφίσταται τὴν ὡς Τέκτονος ψυχικὴν δοκιμασίαν του. Ἀπὸ τὰς ἀγκάλῃς τῆς κομήσης Γκουϊτσόλι καὶ τῶν ἄλλων ἐρωμένων του μετέπιπτεν εἰς τὰς μυστικὰς συνελύσεις τῶν Καρμπονάρων καὶ εἰς τὴν ἐνατένισιν ὑψηλοτέρων πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καθηκόντων καὶ περιέπιπτεν εἰς τὸν πικρὸν ἐκείνον μυστηριασμὸν τῆς ἰνθροπίνης ἀδυναμίας, ὁ ὁποῖος ἐχαρακτήριζεν ἤδη τὸν «Μάνφρεδ», γραφέντα κατὰ τὸ 1817 καὶ ὅστις ἐθεωρήθη τότε ὡς δραματικὸν ἔργον ἄξιον τοῦ «Προμηθέως Δεσμώτου» καὶ τοῦ «Φάουστ» τοῦ Γκαίτε, διότι ἀπετέλει ὄραϊον ἀγῶνα πνευματικῆς ἀπελευθερώσεως. Ὅχι τὸν τελικόν, τὸν νικηφόρον. Ὁ Βύρων εἴλκετο ἀκόμη ἰσχυρῶς, παρὰ τὴν ὑψηλὴν του διάνοιαν, ὑπὸ τῶν θελημάτων τῆς Ἀβύσσου, κατὰ τῶν ὁποίων ὁ Στανίολας de Guaita προειδοποιεῖ τοὺς μύστας διὰ τῶν ἐξῆς:

«Ἀσκειῖται αἰωνίως τὸ γοητευτικὸν θέλημα τῆς ἀβύσσου καὶ ὅ' ἀφθεοῦν καὶ ἄλλοι νὰ παρασυρθοῦν ὑπ' αὐτοῦ. . . . Μὴ κύπτειτε πρὸς αὐτήν. Ἄρωμα μεθυστικόν, ἐκ τῶν κάτω ἀναδιδόμενον, κυματοῦται καὶ ἀνελίσσει τὰς βαρεῖας αὐτοῦ ἑλικας μετὰ βραδύτητος. Εἶνε ἀπόπνοια ἠδονικὴ καὶ ναρκωτικὴ, μετεωρουμένη εἰς τὸν ἀέρι. Διοχετεύεται ἐκ τοῦ πλησίον πρὸς τὸν πλησίον. Καὶ ἰδοῦ, ὅτι τὸ μίasma κατακτᾷ ὡς καὶ αὐτὰ τὰ ἀνθη τῆς χαράδρας, τῶν ὁποίων ὁ κάλυξ κλίνει καὶ ταλαντεύεται, βεβαρυμένος ἐξ ἔρωτος. Καὶ ὡσὰν κουρασμένα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν των καὶ ἄρρωστα ἀπὸ τὴν ἰδίαν των τὴν μυρτίσαν ἀναπνοήν, ὅλα τὰ πέταλά των ἐκλιπαροῦν τὴν χεῖρα, ἥτις θὰ τὰ δρέψῃ. Μεθύσκει τὸ ἄρωμά των καὶ φέρει τὸν ἴλιγγον. Καὶ μία φωνή—ὦ, ποία φωνή!—ἀνερχομένη ἐκ τοῦ πυθμένος τοῦ χάσματος, ἀκούεται μελωδικὴ καὶ δολία, ὡς ἡ φωνὴ τῶν Σειρήνων, ἀπεργαζομένη τὴν ἄρνησιν, ὑποβλητικὴ τρυφηλῆς ἀπελπισίας. . . . Τὸ ἄσμα της θολώνει τὸν νοῦν—καὶ φέρει τὸν ἴλιγγον. . . . Μυστήριον ἀβεβαιοτήτος, ἐκλύσεως καὶ ἀμεριμνησίας καταλαμβάνει βιαίως τὸν ἐλεύθερον διαιτητὴν τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως καὶ τὸν καταρρίπτει. Τὸ Ἐγὼ αἰσθάνεται ἐαυτὸ μετ' ἀπελπισίας παραγκωνιζόμενον, κατακτώμενον, βιαζόμενον ὑπὸ τοῦ ἀρνητικοῦ—Ἐγὼ».

Οὕτω καὶ ἡ ἀνωτέρα φύσις τοῦ Βύρωνος ὑφίστατο κατὰ τὰ προ-

τελευταία τῆς καθόδου του εἰς τὸ Μεσολλόγγι ἔτη τὴν βιαίαν ἐπιδρομὴν τῶν θεληγέτων τοῦ πάθους, τοῦ ὀποίου ἡ δεσποτεία ὑπῆρξε τόσον ἰσχυρὰ ἐπὶ τῆς θερμῆς ἰδιοσυγκρασίας του. Θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῆ, ὅτι ὁ ἀλάξευτος ἐν ἑαυτῷ λίθος ἦτο μὲν πολυτίμου συστάσεως ἀλλὰ σκληρὸς καὶ πλήρης τραχυτήτων. Ἡ συνείδησις παρ' αὐτῷ ἐγγώριζε τὴν σημασίαν τοῦ καθήκοντος τῆς καταργασίας. Ἄλλ' ἡ σφύρα τῆς θελήσεως, ναρκουμένη ἐνίοτε, δὲν ἔθετεν εἰς συνεχῆ καὶ μεθοδικὴν ἐνέργειαν τὴν σμίλην τῆς κρίσεως, ἥτις, ἄνευ θελήσεως σταθερᾶς καὶ καλλιεργημένης, ἀποβαίνει συχινὰ ἀνωφελής.

Εἶναι ἄξιον πολλῆς προσοχῆς, ὅτι κατὰ τὸ 1821, τὸ ἔτος, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλλάς ἔθρανε τὰς ἀλύσεις της, ὁ Βύρων συνέθεσεν ἐν Ἰταλίᾳ, μεταξὺ Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου, τὰ δύο μυστηριακὰ δράματά του τὸν «Καῖν» καὶ τὸν «Οὐρανὸν καὶ Γῆν». — Ἐθρανε καὶ οὕτως δι' αὐτῶν τὰς ἀλύσεις τῶν παθῶν, ὡσανεὶ προησθάνετο, ὅτι προωρίζετο εἰς εὐγενῆ τελείωσιν βίου τρικυμιώδους, δι' ἣν ὄφειλε νὰ ἐξαγνισθῆ πνευματικῶς. Τὰ δύο ταῦτα δραματικὰ ποιήματά του κατεθοροῦβησαν τοὺς βεβήλους τῆς ἐποχῆς του, ἀλλ' ἐχαιρετίσθησαν ὡς μεγάλαι πνευματικαὶ πράξεις ὑπὸ τῶν μεμνημένων εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας.

[Ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ προβίνει εἰς λεπτομερῆ ἀνάλυσιν ἑκατέρου τῶν δύο μυστηριακῶν ὄντως δραμάτων τοῦ μυστικοπαθοῦς ποιητοῦ καὶ ἀρχαῖζοντος μυσταγωγῆ, ἀποδίδων μετὰ πάσης ἐφικτῆς ἀκρίβειας εἰς γλῶσσαν σαφῆ τὰς βαθυνοστάτας ἐννοίας τῶν ἀλληγορικῶν ἀκφράσεων, δι' ὧν, ἐν τῇ λακωνικῇ διατυπώσει τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης, χρωμαίζει ὁ ποιητὴς τοὺς ὑπερφυσίους χαρακτῆρας τῶν συμβολικῶν προσώπων ἑκατέρου τῶν δραμάτων, ἅτινα καὶ παραμένουσιν ἄγνωστα ἐν τῇ ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ. Καὶ λόγῳ τῆς πρωτοτυπίας καὶ ἰδιορρυθμίας τῶν ἀλληγορικῶν χρήσεσι μελέτης ἡρέμου καὶ ἀπροκαταλήπτου καὶ πνευματικῆς ἀντοχῆς ἀνθισταμένης κατὰ τῶν προλήψεων καὶ παρεξηγήσεων τῆς κοινῆς ἀντιλήψεως. Διὰ τοὺς λόγους δὲ τούτους προεκρίθη ἡ ἀναβολὴ τῆς δημοσιεύσεως τῶν σχετικῶν, ὡς εἴρηται, ἀναλύσεων εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος. Μετὰ τὴν ἀνάλυσιν ταύτην ὁ ἐπίλογος τοῦ ὀμιλητοῦ ἦτο ὁ ἑξῆς:—].

Ταῦτα εἶναι τὰ δύο Μυστήρια τοῦ Βύρωνος. Αἱ ὑψηλαὶ ἀλληγορίαι, τὰς ὁποίας ἐμπερικλείουν, ἠντλήθησαν ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Γραφήν διὰ τῆς ἀσφαλοῦς χειρὸς μύστου ἀληθοῦς. Ὁ Βύρων εἶχεν ἀνεγείρη τὸν πέπλον τῶν μυστηρίων τῆς Γνώσεως. Ὡς ἐλέχθη ἤδη, ἀμφοτέρω τὰ «μυστήρια» ταῦτα συνετέθησαν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὸ 1821. Ὑπῆρξαν καὶ τὰ δύο μάχαι ἀποφασιστικαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου, τοῦ νοοῦντος οὗ διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν ὑψηλότερον προορισμὸν του, ὄφειλε διὰ τοῦ ἰσχυροῦ πνεύματός του νὰ νικήσῃ τελειωτικῶς τὴν ὀρμὴν τοῦ

ἀπειθίας σου παρ' αὐτῷ **θυμικοῦ**, τὴν λαίλαπα τῶν παθῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων του—τὰ τροφηλὰ θέλητρα τῆς ἀβύσσου. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θὰ ἠδύνατο νὰ εἶπη μετὰ τοῦ ἀρχαίου τραγικοῦ: «Καὶ ἐπίσταμαι μὲν οἷα μέλλω δρᾶν κακά, θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν φρονημάτων». Ἦδη ὅμως τὸ ὑψηλότερον φρόνημα ἤρχιζε νὰ καθυποτάσῃ τὸν ταραχώδη θυμόν, τὴν λαιλαποχαρῆ αὐτοῦ ψυχὴν. Μετὰ δύο ἔτη ἐξήγησε τὴν τελικὴν ἀπολύτρωσιν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ὄταν κατῆλθεν εἰς αὐτὴν διὰ νὰ ἀφιερωθῆ ὀλοκληρωτικῶς εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνά της, δὲν ἦτο πλέον ὁ Βύρων τῆς «Κόρης τῶν Ἀθηνῶν» τοῦ «Γκιαοῦρ», τοῦ «Κουρσάρου», τῆς «Παριζίνας», τοῦ «Τσαΐλδ Χάρολδ». Ἦτο ὁ μύστης τῆς βασιλικῆς τέχνης, ὁ κατανοήσας τὸν προορισμόν του. Ἐξέσπερεν ὑπὲρ τῶν γυναικοπαίδων τῶν ἀγωνιστῶν, αἵτινα εἶχον προσφύγῃ εἰς τὴν Ἰθάκην, ἐθυσίασεν ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν του ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος. Ἐμόχθει ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας ἄνευ μίσους πρὸς τὸν ἀντίπαλον, διασώζων μουσουλμάνους αἰχμαλώτους, τοὺς ὁποίους ἀπέδιδεν εἰς τοὺς ἐν Πάτραις καὶ Πρεβέζῃ Τούρκους, ἐξαποστέλλων αὐτοὺς δι' ἐξόδων του. Καὶ εἰς τὸ Μεσολόγγι ἔγγραψε τὸ κύκνειον ᾄμα του. Εἶνε τοῦτο πασίγνωστον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ Σπυρίδωνος Τρικούρη καὶ τοῦ Ἐλισσαβετίου Μαρτινέγκου. Εἶναι, ὅμως, ἀνάγκη νὰ προσέξωμεν μερικὸς ἐκ τῶν στίχων του, οἱ ὁποῖοι ἀποκτοῦν ὅλως ἰδιάζουσαν ἔννοιαν κατόπιν τῆς διαπιστώσεως τῆς ἰδιότητος τοῦ μύστου παρὰ τῷ Ποιητῇ καὶ τῆς μελέτης τῶν δύο «μυστηρίων» του. Οἱ στίχοι αὐτοὶ εἶνε οἱ τῶν δύο προτελευταίων στροφῶν. Ἡ μετρικὴ ἀνάγκη τῆς μεταφράσεως ἐζημίωσε τὴν δύναμιν τῆς ἐννοίας των. Μεταφραζόμενοι ἐπὶ λέξει, εἰς πεζόν, ἔχουν ὡς ἑξῆς:

«Καταπάτησε τ' ἀναγεννώμενα πάθη, ἀνάξις ἀνδρισμέ! Ἀδιάφορον ἔπρεπε νὰ σ' ἀφίνουσι τὰ μειδιάματα ἢ ἡ συνοφρῦσις τοῦ κάλλους.

«Ἄν νοσταλγῆς ἴην νεότητά σου, διατὶ νὰ ζῆς; Ἡ γῆ τοῦ τιμημένου θανάτου εἶναι ἐδῶ! Σπεῦσε εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης καὶ ἄφισε ἐκεῖ τὴν τελευταίαν σου πνοήν!»

Τὰ θέλητρα τῆς Ἀβύσσου τῶν ἀσβέσιων παθῶν ἐτέλουν ἀκόμη ἐφόδους κατὰ τῆς ψυχῆς του. Ἄλλ' ὁ Ποιητῆς, ἀρθεὶς ἤδη ὑπεράνω πάσης ἀδυναμίας, ἀπέκρουε τὰς ἐπιθέσεις των. «Ἀνάξις ἀνδρισμέ—αὐτοπαρώτρυνε τὴν ψυχὴν του—καταπάτησε τὴν ἀνακύπτοντα πάθη σου. Ἐπιζήτησον τάφον στρατιώτου τῆς ἐλευθερίας διὰ νὰ λυτρωθῆς τελικῶς ἀπὸ τὴν ἀναξίαν νοσταλγίαν τῆς πολυταράχου καὶ θελκτικῆς νεότητός σου!

Τὸ κύκνειον τοῦτο ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἐνεπνεύσθη τὴν ἡμέραν τῆς συμπληρώσεως τοῦ 36ου ἔτους τῆς ἡλικίας του, τρεῖς μῆνας πρὶν ἢ εὐχή του εἰσακουσθῆ καὶ τελειωθῆ ἢ γηϊνὴ ζωὴ του μὲ τὸν φωτοστέφανον τῆς ὑπερτάτης θυσίας ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας, σημειοῖ τὴν ὀριστικὴν νίκην τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου—τὸν τέλειον ἔξαγγελισμὸν τοῦ μεγάλου του πνεύματος.

Ὡς Ἕλληνες τὸν ἐτιμήσαμεν ἤδη διὰ θερμοτάτης ἀποτίσεως εὐγνώμονος τιμῆς εἰς τὴν συμπλήρωσιν ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θυσίας του. Ὡς Τέκτονες σήμερον, ἀφοῦ ἀνεπολήσαμεν τὸν εἰς τὰ ὑψηλότερα τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ ἔργων ἐκδηλωθέντα ἀνώτερον ἄνθρωπον, τὸν διψῶντα τὴν ὑπάτην Γνώσιν καὶ μετὰ τόσης δυνάμεως ὑπεγείροντα τοὺς μυστηριώδεις πέπλους, οἵτινες τὴν περικαλύπτουν, ἅς ἀπευθύνωμεν πνευματικὸν χαιρετισμὸν πρὸς τὸν Μύστην, τὸν διὰ τῆς πύλης τῆς ὡραίας θυσίας ἀπιόντα εἰς τὴν Αἰώνιαν Ἀνατολήν.

"Ἄς εἶναι εὐλογημένη ἡ ἔξοδος αὐτοῦ.

ΟΜΙΛΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΤΟΡΝΑΡΙΤΟΥ

ΕΝ Τῆ ΣΤ. · ΤΕΛΕΙΟΠ. · "Ἡ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ,, ΕΝ ΑΝ. · ΔΕΜΕΣΟΥ

*Κυρῖαι καὶ Κύριοι
Φίλιπτοι Ἀδελφοί,*

Ὁ Τεκτονισμὸς, τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτον σκέλος τοῦ λεγομένου τεκτονικοῦ τρίποδος ἀποτελεῖ ἡ λέξις «ἐλευθερία», ἡ ἰδίᾳ θὰ κατέχη τὴν πρώτην θέσιν τῆς ἐπὶ τῆς μετώπης τοῦ τεκτονικοῦ οἰκοδομήματος ἀναγεγραμμένης τριλογίας, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔμενεν ἀσυγκίνητος καὶ ἀμέτοχος τοῦ ἔορτασμοῦ τῆς ἑκατοστῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου λάτρου ἐνθέρμου τῆς ἐλευθερίας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ τὴν περιουσίαν καὶ τὴν ζωὴν του προσέφερε.

Πρὸς τὰς ἡμετέρας ἀρχὰς τοῦ Βύρωνος ἡ οἰκογένεια δὲν ἦτο ξένη καθότι μέλος ταύτης, τοῦ Λόρδου δὲ συγγενῆς στενός, ὁ θεῖός του Lord William Byron ὑπῆρξε τέκτων καὶ μάλιστα Μέγας Διδάσκαλος (Grand Master) τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ πενταετίαν, ἀπὸ τοῦ 1746—1751.

Γενικῶς λοιπὸν ὡς Τέκτονες, εἰδικώτερον ὁμῶς ὡς Ἕλληνες Κύριοι τοιοῦτοι, ἐπιβεβλημένον εἶχομεν καθῆκον νὰ τελῶμεν ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεων ἡμῶν τὴν σημερινὴν σεμνὴν τελετὴν, ὅπως ὑπὸ τὸν ἱερὸν θό-

λον τοῦ ναοῦ τούτου τῆς ἀρετῆς διατρανώσωμεν ἅπαξ ἔτι τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς τὸν εὐγενῆ Βρεττανόν, ὅστις τὴν ἐλευθερίαν δὲν ἐθεώρει λέξιν κενήν, ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀπέδειξεν ὅποιαν ταύτης εἶχεν ἔννοιαν ἢ πρὸς τὸν μέγαλον δὲ ταύτης ἀπόστολον ἐκδήλωσις εὐγνωμοσύνης εἴπερ ποτε σήμερον, ὅποτε δυστυχῶς οἱ εὐγενεῖς ἰδεολογίαι παραχωροῦν τὴν θέσιν εἰς τὸν ὑπολογισμόν καὶ τὸν ἐγωϊστικὸν συμφέρον, αἱ καρδίαι δυσκολώτερον δονοῦνται ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν καὶ τὰ ὅσα βαρυνκοῦν πρὸς τοῦ δικαίου τὰς ἐπικλήσεις, ἀποτελεῖ κήρυγμα μεγαλόφωνον καὶ διδακτικὸν πρὸς τοὺς προκρίνοντας τὸ συμφέρον τῶν ὑψηλῶν καὶ εὐγενῶν ἀρχῶν, ὅτι τὸ μὲν θνήσκει ταχέως καὶ ἀδόξως, αἱ δὲ ὑμνοῦνται καὶ γεραίρονται ἔσασι.

Δὲν εἶναι σκοπός μου σήμερον ν' ἀπασχολήσω ὑμᾶς μὲ τὸν ποιητὴν Βύρωνα, καθότι οὐχὶ πρὸ μι κροῦ χρόνου ἐν ἄλλῳ χώρῳ ἀγορητῆς εὐφραδῆς καὶ ἀρμόδιος, ὁ ἀδελφὸς Γεώργιος Μαρκίδης, λαμπρῶς περὶ τούτου ὠμίλησε καὶ σήμερον θ' ἀσχοληθῆ, εἶμαι βέβαιος, ἰκανὸς ἐπίσης τῶν Μουσῶν θεράτων, ὁ μετ' ἐμὲ ρήτωρ σεβαστὸς ἀδελφὸς Καραγεωργιάδης, οὔτε προτίθεμαι ἐγὼ ν' ἀναπολήσω τοὺς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὑπερόχους τῆς Βυρωνίου Μούσης ὕμνους, μοὶ ἐπιτρέπεται ὅμως, λαμβανομένου ὑπ' ὅψιν τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ τόπου τῆς σημερινῆς τελετῆς, νὰ παραθέσω τοὺς ἐξῆς προφητικoὺς ἀληθῶς λόγους, τοὺς ὁποίους εἰς τὸν «Δὸν Ζουάν» γράφει περὶ ἐλευθερίας: «Θὰ διδάξω, ἂν εἶναι δυνατόν καὶ αὐτὲς τὲς πέτρες νὰ σηκωθοῦν ἐναντίον τῶν τυράννων τῆς γῆς. Τότε ἂς μὴ λεχθῆ ὅτι ἀκόμη κυλιόμεθα μὲ δουλοπρέπειαν εἰς τοὺς πύδας τῶν θρόνων. Ἔσεῖς, παιδιὰ τῶν παιδιῶν μας, σκεφθῆτε πῶς ἔμεῖς ἐδείξαμεν πῶς ἦτο ὁ κόσμος πρὶν ἐλευθερωθῆ». Ἀληθῶς ἀξιόθαύμαστος εἶναι ἡ παρηρσία, μεθ' ἧς ὁ Βύρων ἐξέφερε τὰς φιλελευθέρους ἰδέας του, καθότι τότε καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ὅλως διάφοροι ἐπεκράτουσαν ἀντιλήψεις, οὐχὶ δὲ μικρὸν θάρρος ἀπήτει τὸ νὰ ἐκφέρη τοιαύτας ἰδέας, δικαίως δὲ θεωρεῖται ὡς εἰς τῶν μεγάλων προδρομῶν τῶν μετέπειτα φιλελευθέρων ἀρχῶν.

Ὁ Μέγας φιλέλλη, ἐν Ἰταλία εὕρισκόμενος, ἐμίσησε πλοῖον, τὸν «Ἡρακλῆν» καὶ τὴν 23 Ἰουλίου 1823, ἡμέραν Παρασκευὴν παραλαβὼν φίλους του τινὰς καὶ 50 χιλ. δολλάρια εἰς νομίσματα καὶ τραπεζογραμμάτια ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅπου κατόπιν σχετικῶς περιπετειώδους ταξιδίου τὴν 3 Αὐγούστου ἠγκυροβόλοι τὸ πλοῖον εἰς τὸ Ἀργοστόλιον, πρώτη δὲ φροντίς του ἦτο νὰ πληροφορηθῆ εἰς ποῖον σημεῖον εὕρισκετο ἡ ἐπανάστασις. Δυστυχῶς καὶ τότε τὰ πολιτικὰ πάθη καὶ κόμματα ἐκράτουσαν τὸν λαὸν εἰς διαίρεσιν, σφουδρῶς ἤριζον τοῦ

Μαυροκορδάτου καὶ Κολοκοτρώνη αἱ μερίδες καὶ κίνδυνος ὑπῆρχεν ἔμφυλιου σπαραγμοῦ. Τοῦ ἀγνοῦ φιλλέληνος ἡ καρδιά βρέω· ἐθλίβη ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων κατάστασεως, ἐγκαίρως δὲ διείδε τον ἐπαπειλοῦντα τὴν χώραν κίνδυνον καὶ ἐξήσκησεν ὅλην τὴν ἐπιβολὴν καὶ κῦρὸς του διὰ τὰ ἐπιφέρῃ τὴν ποθητὴν συμφιλίωσιν πρὸς τεισσοφόρον ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐχθροῦ, ἡ ἐξῆς δὲ περικοπὴ ἐπιστολῆς, τὴν ὁποῖαν ἔστειλε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὡς ἀντιπρόσωτο· τοῦ ἐν Λονδίνῳ Κομιτάτου, ὅταν περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου 1823 εἰς τὴν Πελοπόννησον τὰ κόμματα ἦλθον εἰς χεῖρας ὁμιλεῖ τρανώτατα περὶ τῶν ἀγῶν του φιλελληνικῶν αἰσθημάτων καὶ τοῦ πόνου, ὃν ἠσθάνετο διὰ τὰς τοιαύτας ἔριδας καὶ διχονοίας: «Ἐφθασαν διάφοροι ἐναντίαι φῆμαι γέων ταραχῶν καὶ διχονοιῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν Διοίκησιν, ἀρχῆς τινος ἔμφυλιου πολέμου. Ἐπιθυμῶ ἐξ ὅλης καρδίας γὰρ εἶναι ψυδεῖς ἢ τοῦλάχιστον ὀλίγον ἀληθεῖς, ἐπειδὴ δὲν εἰμπορῶ γὰρ φαντασθῶ ἄλλην δυστυχίαν φοβερωτέραν διὰ τὴν Ἑλλάδα παρ' αὐτήν. Πρέπει γὰρ σὰς εἶπω εἰλικρινῶς τὴν γνώμην μου, ὅτι εἰ μὴ μία ὁποιαδήποτε εὐταξία καὶ ἐνωσις δὲν στερεωθῆ, ὅλαι αἱ περὶ δανείου ἐλπίδες θέλουν ματαιωθῆ καὶ ὅλαι αἱ βοήθειαι, τὰς ὁποίας εἰμποροῦσεν ἡ Ἑλλὰς γὰρ ἐλπίσῃ ἀπὸ τούτων ἀλλογενεῖς καὶ αἱ ὁποῖαι τῷ ὄντι δὲν ἤθελον εἶσθαι οὔτε ὀλίγαι οὔτε εὐκαταφρόνητοι, θέλουν ἀναβληθῆ, ἴσως ὅλως διόλου ἐμποδισθῆ. Τὸ δὲ χειρότερον ὅλων εἶναι ὅτι αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὰς ὁποίας καμμία δὲν εἶναι ἐχθρὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν στρεῶσιν μιᾶς ἀνεξαρτήτου καταστάσεως αὐτῆς, θέλουν πληροφορηθῆ ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν εἶναι ἱκανοὶ γὰρ διοικηθῶν ἀφ' ἑαυτῶν καὶ θέλουν εὖρει συμφώνως κανὲν μέσον διὰ τὰ δώσουν τέλος εἰς τὰς ἀταξίας σας, τὸ ὅποιον θὰ κόψῃ ὅλας τὰς χρηστὰς ἐλπίδας, τὰς ὁποίας ἔχετε σεις καὶ οἱ φίλοι τῆς Ἑλλάδος. Συχωρήσατέ με γὰρ σὰς εἶπω μίαν φορὰν διὰ πάντα, ὅτι ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ ἄλλο εἰμὴ τὸ καλὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ θέλω προσπαθῆσαι μὲ κίθε δυνατόν μέσον γὰρ τὸ βεβαιώσω. Ἐνῶ δὲ τοιαῦτα συνεβούλευεν ὁ ἀληθὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος Μέντωρ τοῦ ἀγωνιζομένου δὲν ἔταυς ταῦτοχρόνως γὰρ ἐνεργῆ ὑπὲρ τῆς ἐνισχύσεως τούτου ἐν Λονδίνῳ, ὅπου τὴν 26 ἰδίου μηνὸς ἔγραψε πρὸς τὸ Κομιτᾶτον ὡς ἐξῆς: «Θὰ πράξωμεν πᾶν, ὅτι μᾶς εἶναι δυνατόν, ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ γὰρ κινηθῆτε καὶ σεις εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ γὰρ ἐνώσητε τὰς Ἀγγλικὰς σας καρδίας εἰς γενικωτέραν τινὰ προσπάθειαν· τὸ ἐπ' ἔμοι θὰ ἐμμείνω εἰς τὸν ἀγῶνα ἐφόσον καὶ μία σάνις ἀπομένει, εἰς τὴν ὁποῖαν γὰρ δύναμαι ἐντίμως γὰρ προσκολληθῶ». Ὁ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς δ' ἐλευθερίας πόθος τοῦ ὑπερόχου Βρεττανοῦ δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν ἠθικὴν ἐνίσχυσιν, ἀλλὰ

καὶ εἰς ὕλικὴν τοιαύτην λίαν εὐχαρίστως προέβαινε, καθότι ἐν τῷ μεταξὺ ἔγραφε πρὸς τοὺς ἐν Ἀγγλία τραπεζίτας τοῦ να τοῦ ἀποστείλουν πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο ν' ἀποσύρη εἰς χρῆμα μαζί με τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν κτημάτων του ποσόν, ἔλεγε δὲ διὰ τοῦτο τὰ ἑξῆς: «Μέχρις ὅτου οἱ Ἕλληνες ἐπιτύχουν τὸ δάνειόν των εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ ἔχω νὰ ἐκτελέσω ἐν μέρει χρέη ταμίου, διὰ νὰ εἴπω δὲ τὴν ἀλήθειαν δὲν γογγύζω δι' αὐτὸ ἀφοῦ τὰ παλληκάρια ἤρχισαν καὶ πάλιν νὰ πολεμοῦν καὶ θὰ μᾶς εἶναι ἀκόμη πλεον εὐχάριστον, ἐὰν συνεχίσουν τὸν ἀγῶνά των».

Ὅπόσον πράγματι μέγεθος ἐνδιαφέροντος καὶ ἀφοσιώσεως καὶ ὁποῖον ὕψος συνεπειᾶς πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις ἐγκλείουν αἱ γραμμαὶ αὐταί. Ἦτο ἐκ τῶν ὀλίγων, οἱ ὁποῖοι ἐπίστευον σταθερῶς εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ εἰς τὸ μέλλον τούτου, πρὸς τὸν φίλον του δὲ Γκάμπα περὶ τούτου μεταξὺ ἄλλων ἔλεγε καὶ τὰ ἑξῆς: «Δὲν δύναμαι νὰ ὑπολογίσω ἀκριβῶς μέχρι ποίου ὕψους θὰ ἐγερεθῇ ἡ Ἑλλάς. Μέχρι τοῦδε ἀπετέλει θέμα ὕμνων καὶ ἐλεγείων διὰ τοὺς ἐνθουσιώδεις, ἀλλὰ τώρα θὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν πολιτικῶν. Ἐὰν πρέπει νὰ διατηρηθῇ εἰδὸς τι ἰσορροπίας εἰς τὴν Εὐρώπῃ, ἡ Ἑλλάς δέον νὰ ὑποστηριχθῇ, πιστεύω δέ, ὅτι ἀντιλαμβάνεται τοῦτο ὁ κ. Κάνιγγ καὶ σκοπεύει νὰ δράσῃ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐδρασε καὶ ἀπέναντι τῆς Ν. Ἀμερικῆς». Ἀκριβῶς δὲ κατέβαλλε πᾶσαν προσπάθειαν ὑπὲρ ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς τοῦ ἀγῶνος ἐνισχύσεως διὰ νὰ κινήσῃ ἐπὶ τέλους τῶν τότε ἰσχυρῶν τὴν προσοχὴν καὶ ἐπέμβασιν πρὸς ἀπονομὴν τῆς ἐπιβεβλημένης δικαιοσύνης.

Ἐνῶ ὁ Μέγας φιλέλληνας κατεγίνετο διαρκῶς μετὰ τὸν ἀγῶνα μὴ φειδόμενος μόχθων καὶ χρήματος, βάσκανος μοῖρα ἐφθόνησε τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα καὶ ἀφῆρπασε τὸν πολύτιμον ἄνδρα ἐν στιγμαῖς, καθ' ἃς ἀκριβῶς ὑψίστη ὑπῆρχεν ἀνάγκη τῶν φώτων, ὑπηρεσιῶν καὶ κύρους του, οὕτω δὲ ἡ 9 Ἀπριλίου ἐτέλερωτο νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἀπαισία ἡμέρα τῆς ἀρχῆς τῆς νόσου, ἡ ὁποία ἐντὸς ὀλιγίστων ἡμερῶν κατεδίκασεν εἰς παντοτεινὴν ἀδράνειαν τὴν προνομιούχον καὶ διανγῆ διάνοιαν, ἡ ὁποία πολυτίμως συνεβούλευε καὶ ἐβοήθει τὸ μαχόμενον ἔθνος. Παράδοξον τῆ ἀληθείᾳ κατὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτὴν κατεῖχε τὸν Βύρωνα προαίσθημα, καθότι πρὸς τοὺς φίλους τοῦ Φίνλεϋ καὶ Μίλιγγεν εἶπεν ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν γοῦν του μία παλαιὰ περὶ αὐτοῦ προφητεία, καθ' ἣν, ἐνῶ ἦτο παῖς, ἡ μήτηρ του, ἡ ὁποία ἐπίστευεν εἰς τὴν χειρομαντείαν, προσεκάλεσε χειρομάντην τινὰ διὰ νὰ τῆς εἴπῃ τοῦ υἱοῦ τῆς τὴν τύχην, οὗτος δὲ μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν χειρῶν τῷ εἶπε: «Προσέξαιτε, Μυλόρδε, τὸ 37ον ἔτος τῆς ζωῆς σας», ὅπως δὲ ὁ ἴδιος ἐβεβαίωσε περὶ τριῶν μηνῶν, τὴν 22αν

Ἰανουαρίου εἰσῆλθεν εἰς τὸ 37ον ἔτος. Καὶ ἐπηλήθευσε δυστυχῶς ἡ πρόρρησις ἐκείνη καὶ ἀνέτειλε, φεῦ, ἡ φορικτὴ διὰ τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα 19 Ἀπριλίου, Δευτέρα τοῦ Πάσχα, ὁ τότε ὁ πολῦτιμος τῆς Ἑλλάδος φίλος καὶ προστάτης ἤνοιξε κατόπιν μακροῦ ληθάργου διὰ μίαν ὑστάτην στιγμήν τοῦς ὀφθαλμοῦς καὶ ἐπανεκλείσεν ἀμέσως τούτους διὰ νὰ μὴ ἀνοιχθῶσι πλεον δυστυχῶς ποτὲ καὶ οὕτω εἰς τὴν ἀγαπημένην του ἑλληνικὴν γῆν καὶ ὑπὸ τὸν ποθητὸν του ἑλληνικὸν οὐρανὸν ἀφῆκε τὴν ὑστάτην πνοὴν ὁ ἐνθουσιώδης φιλέλληνας, τίμιος καὶ πιστὸς τηρητὴς τῶν εὐγενῶν του ἀρχῶν καὶ τῆς ἀγνῆς του ἰδεολογίας.

Σύμπας ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀναυδος καὶ ὡς κεραυνόπληκτος ἔμεινε ἅμα τῷ θλιβερῷ τοῦ θανάτου τοῦ Λόρδου ἀγγέλματι, τῆς συμφορᾶς καὶ ἀπωλείας τὸ μέγεθος ἀναλογιζόμενος, κατὰ τὰς τότε δὲ περιγραφὰς εἰς τοὺς δρόμους ἔτρεχον τοῦ Μεσολογγίου οἱ κάτοικοι γοερῶς κλαίοντες καὶ ὀδυρόμενοι, πλήρως δ' ἐννοεῖ τις τὴν ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν καὶ μεγάλην θλίψιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐκ τοῦ ἀδοκῆτου τοῦ Βύρωνος θανάτου ἀναγινώσκων τὰ νεκρολογικὰ ἄρθρα τῶν τῆς ἐποχῆς ἐφημερίδων. Ἡ Ἑλλὰς σύμπασα, ἀπὸ τῆς Διοικήσεως μέχρι τοῦ τελευταίου ἀστοῦ, ἐκδηλοῦσα τὴν ἀγνὴν ἀγάπην, ἀφοσίωσιν καὶ εὐγνωμοσύνην τῆς πρὸς τὸν μεγάλον εὐεργέτην τῆς ἔκαμε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεων τῆς τελευταρχούντος τοῦ Μητροπολίτου Ἄρτης Πορφυρίου καὶ τοῦ Σπυριδωνος Τρικούπη ἐκφωνήσαντος ἐκφραστικώτατον ἐπικήδειον, ἐπιβλητικωτάτην κηδεῖαν, τῆς ὁποίας ἡ περιγραφὴ, ἂν ὁ τόπος καὶ χρόνος ἐπέτρεπον, δὲν θὰ παρεῖλε. Καθ' ἣν δ' ἡμέραν τοῦ Μεγάλου νεκροῦ τὸ πολῦτιμον λείψνον παρελαμβάνετο ὑπὸ Ἀγγλικοῦ πολεμικοῦ ἐκ Ζακύνθου διὰ νὰ μεταφερθῆ εἰς τὴν εὐγενῆ του πατρίδα, τὴν Ἀγγλίαν, ὁ ἐμπνευσάμενος τοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὕμνου ποιητῆς Διονύσιος Σολωμοῦς ἀπεχαιρέτα τὸν φιλέλληνα ποιητὴν Λόρδον διὰ τοῦ γνωστοῦ ἔξ 166 στροφῶν ποιήματός του :

Λευθεριά γιὰ λίγο πᾶψ νὰ κτυπᾷς μὲ τὸ σπαθὶ
Τώρα σίμως καὶ κλάψε εἰς τοῦ Μπάυρον τὸ κορμί.

Καὶ κατόπι ἄς ἀκλουθοῦνε ὅσοι ἐπράξαμε λαμπρὰ
Ἄπὸ κάτω ἄς κτυποῦνε μόνον στήθια ἠρωϊκὰ

Συχὰ βράχνιας ἢ μιλιὰ του τραγουδῶντας λυπηρὰ
Πῶς στὸν ἥμιον ἀπὸ κάτου εἶνε λίγη λευθεριά.

Τὴν 16 Ἰουλίου ἀφοῦ ἀπενεμήθησαν καὶ ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν

του ὄλαι αἱ ὀφειλόμεναι τιμαὶ πρὸς τὸν ἐκλιπόντα μέγαν ἄνδρα, ἀπεδίδοτο εἰς τὴν πάτριον γῆν τὸ λείψανον τοῦ εὐγενοῦς Λόρδου καὶ ἐναπετίθετο τὸ φέρετρόν του εἰς τὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χάκναλ Τόρκαροδ οἰκογενειακὸν τάφον, ἐφ' οὗ, φρονιδί τῆς ἀδελφῆς του ἐτοποθετήθη πλάξ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐχαράχθησαν τὰ ἑξῆς:

«Ἐντὸς τοῦ κάτωθι θόλου, ὅπου πολλοὶ τῶν προγόνων του καὶ ἡ μήτηρ του εἶναι τεθαμμένοι, κεῖνται τὰ λείψανα τοῦ Γεωργίου Γόρδωνος Νόελ Βύρωνος, Λόρδου Βύρωνος τοῦ Ροτσναίιλ, τῆς κομητίας τοῦ Λάγκαστερ, τοῦ ποιητοῦ τῆς «Ἀποδημίας τοῦ Τσάιλδ Χάρολδ». Ἐγεννήθη εἰς Λονδίνον τῆν 22αν Ἰανουαρίου 1778. Ἀπεβίωσεν εἰς Μεσολόγγιον τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος τὴν 19 Ἀπριλίου 1924 ἀσχοληθεὶς εἰς τὴν ἔνδοξον προσπάθειαν νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν καὶ δόξαν τῆς χώρας ταύτης Ἡ ἀδελφή του, ἡ ἐντιμοτάτη Αὐγούστα Μαρία Λῆ ἐτοποθέτησε τὴν πλάκα ταύτην εἰς τὴν μνήμην του».

Τῆς εὐγενοῦς Βρετανίας τέκνον μέγαν, τῆς Ἑλευθερίας ἐμπνευσμένε ἀπόστολε καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τοιαύτης πρόμαχε ἀκατάβλητε.

Ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου, ἔνθα λατρεύεται ἡ μεγάλη ἐκείνη θεά, ὑπὲρ ἧς τόσα ἔπραξες καὶ εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὁποίας τέλος καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σου προσέφερες, ἐξ ὀνόματος μυστῶν ζηλωτῶν τῶν εὐγενῶν ἁρχῶν, τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων τεκτόνων, τὴν εἰκόνα σου διὰ τοῦ δαφνίνου τούτου στεφάνου στεφανῶνω ὡς δεῖγμα ἐλαχίστων τῆς βοῆθυιότητος των εὐγνωμοσύνης πρὸς Σέ, τὸν εὐγενῆ ἰδεολόγον, τὸν μέγαν φιλέλληνα καὶ τὸν τὴν ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν πολυειδῶς, πολυτίμως καὶ εὐεργετικῶς ὑπηρετήσαντα.

Καὶ ἤδη πάντες ἀναφωνήσωμεν:

Πρὸς τοὺς ἀοιδίμους εὐγενεῖς φιλέλληνας, τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος ἐργασθέντας καὶ πρὸς τὰ εὐγενῆ ἔθνη, τὰ τούτους γεννήσαντα εὐγνωμοσύνη αἰωνία.

Οἱ εὐθαρσεῖς φιλέλληνες οἱ τὴν εὐγενῆ φωνὴν των ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ὑψοῦντες καὶ καθ' ὁλονδὴ τονε τρόπον τοῦ ἀταξάπαντας Ἑλληνισμοῦ τὰ δίκαια διακηρύττοντες καὶ ἐξυπηρετοῦντες ζήτωσαν.

Ἐπιμνημόσυνη εἰς τὸν ἔθνος ἡμετέρον ἡμετέρον πρὸς τὸν Βύρωνα δημοσιευθήσεται εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος, κατ' ἐξαίρεσιν.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ

Κατὰ προτροπὴν πλείστων Ἀδελφῶν καὶ κατ' ἀπομίμησιν ξένων τεκτονικῶν περιοδικῶν, καθιεροῦται καὶ ὑπὸ τοῦ «Πυθαγόρου» σύστημα καλλιέργειας καὶ ἐξυπηρετήσεως τῆς Τεκτονικῆς ἀλληλεγγύης διὰ τῆς προσθήκης τεσσάρων σελίδων πρὸς δημοσίευσιν διαφημίσεων παντοίων ἐπαγγελματικῶν ἐργασιῶν καὶ ἐπιχειρήσεων, βιομηχανικῶν ἐργοστασίων, ἐμπορικῶν καταστημάτων καὶ πρατηρίων, παραγγελιοδοχικῶν καὶ ἐκτελωνιστικῶν Γραφείων, Τραπεζιτικῶν καὶ Χρηματιστικῶν Γραφείων καὶ ἄλλων τοιούτων ἐξυπηρετούντων τὴν ἐμπορίαν καὶ πᾶσαν συναλλαγὴν, διευθυνομένων πάντοτε ὑπὸ Τεκτόνων.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ - ΤΕΧΝΗ - ΒΙΟΜΕΧΑΝΙΑ - ΕΜΠΟΡΙΑ

ὑπὸ Τεκτόνων ἀσκούμεναι ἐν Ἀθήναις
ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

Ἀρχιτεκτονική

Θεοφάνης Πάνος ὁδ. Γεραίου 6.
Κακιούζης Σπυρίδων, πρῶην Νομομηχανικός—ὁδ. Βουνουρεστίου 37.
Κυριακός.—Γραφεῖον ἐργοληπτ. κλπ. ὁδ. Αἰνιᾶνος 6.
Τσιρμπίνος Ἀγιάνιος ὁδὸς Σολωνος 42
Μουσική, Λαβδᾶς Ν. διευθ. σχολῶν Ἀθ. Μανδολινάτας ὁδ. Καραγεωργη 11

Βιομηχανία καὶ Καλλιτεχνικά

Ἀλφιέρης Κ. ὠρολογοποιός ὁδ. Πεσμαζόγλου 4.
Ἀρνιώτης Μ. βιβλιοδετεῖον ὁδ. Χαριλάου Τρικούπη 77.
Ἐγγίνος Ἰ. λιθογραφεῖον ὁδ. Αρσάκη 4.
Καργιωτάκης—βιβλιοδετεῖον κλπ.—ὁδ. Ἀριστείδου
Λάιος Ἀ. ζωγράφος (φωτοτυπικογραφία κλ.) ὁδ. Κολοκοτρώνη 55.
Μπούκας Α. φωτογραφεῖον ὁδ. Φιλελλήνων Πάτα 1.
Ντούμας Σεραφεῖμ χρυσοχόος ὁδ. Αἰόλου 61.
Παπαμητρός φωτογραφεῖον ὁδ. Αἰόλου, ἐναντι Χρυσοπηλαιοτίσσης.
Παπαχρυσάνθου Χρῦσανθος, λιθογραφεῖον ὁδ. Πραξιτέλους 12.

ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΟΛΕΩΝ (Εἰσαγωγή—Ἐξαγωγή)

Ἀθῆναι.—Βεζύρης Δημήτριος ὁδ. Σταδίου 53.—Τηλ. 14—73.
«Γκρέκι» Οἶκος διαφημίσεων καὶ ἐμπορίου.—Τυπογραφεῖον κ.λ.
Παπαδόπουλος καὶ Καρμίρης ὁδ. Καίρη 2.
Βόλος.—Πάνος Ν. Χατζηκωνσταντίνου προμηθευτῆς ἐγχωρίων προτόντων.
Ἰωάννινα.—Γ. Ε. Ράδος (ἀποικιακά, δημητριακά, ἐδάδιμα, ποτά.—Ἰδιωτικὸν Καπνεργοστάσιον. Ποτοποια ἐν Πειραιεῖ.
Ἰωάννης Π. Στ. Ἰωαννίδης (ἀντιπροσωπεῖται—ἀσφάλεια).
Λευκωσία Κύπρου—Κυπριαγός Φ. Δαυὶδ ἐμπορικὸς πράκτωρ. Ταχ. Κιβ.
Πειραιεύς—Ἐκτελωνιστικὸν Γραφεῖον Θεοχαρόπουλος Παπαγεωργίου. Πάροδος παλαιᾶς Τραπεζῆς 12.

ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀνδρικῶν εἰδῶν Κουτσουμπάδης—ὁδ. Σταδίου 15.
Ἀνδρικῶν εἰδῶν Ἀπ. Σαραντόπουλος—ὁδ. Σταδίου 33
Ὀπτικῶν εἰδῶν Δεωνίδας Λαδόπουλος—Ὀδ. Πανεπιστη. 34, ἐναντι Ἀρσακίου.

THE EASTERN FILM CO

Διευθύνται—Ίδιοκίηται

Ν. Α. ΛΑΖΑΝΗΣ ΚΑΙ Ε. ΚΡΑΙΜΕΡ

Ἄγορά, πώλησις, ἐνοικίασις κινηματογραφικῶν ταινιῶν καὶ μηχανῶν
τῶν μεγαλειτέρων σημάτων τοῦ κόσμου, ἐχμετάλλευσις τοῦ μεγα-
λειτέρου κινηματογράφου τῆς Ἀνατολῆς

“ΣΑΛΟΝ ΙΝΤΕΑΛ,

καὶ τῶν κινηματογράφων ΠΑΝΟΡΑΜΑ καὶ ΣΙΝΑΜΠΑΡ

Ἀντιπροσωπεύεται εἰς : Κωνσταντινούπολιν, Σμύρνην, Θεσσαλονίκην
καὶ ὅλας τὰς κυριωτέρας πόλεις Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας.

ΑΘΗΝΑΙ—Λεωφόρος Πανεπιστημίου 36